

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen minden héten egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

ÓRÁK

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztlő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műórák és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

Az Ujság

az igazi ellenzéki lap. Ha eddig nem járatta soha, fizessen rá most elő.

Ára egy évre 28 korona.

Kiadóhivatal Budapest, Rákóczi-ut 54.

Pesti Napló

Az új Magyarország közlönye. Demokrata, liberális, modern. — Karácsonyi mellékletül a legszebb könyveket adja.

Előfizetési ára 1 évre 28 kor.

Kiadóhiv. Budapest, VI. Andrassy-ut 27.

Budapesti Hirlap

A közjogos, illetőleg mérsékelt, a magyarság tekintetében sovínista.

=== A legerjedtebb lap. ===

Előfizetési ára 1 évre 28 korona.

Kiadóhiv. Budapest, VIII. József-körut 5.

A Jó Pajtás

a legjobb ifjúsági lap. A nemes Mackó család (Dörmögő Demeter ur) dolgai ebben vannak megírva.

Előfizetés 1 évre 10 K, félévre 5 K.

Kiadóhiv. Budapest, IV. Egyetem-u. 4.

Egyetértés

48-as Kossuth-párti lap. Jó tradíciói vannak. Vasárnapi Mellékletei a hét legérdekesebb eseményeit hozza. ===

Előfizetési ára 1 évre 28 korona.

Kiadóhiv. Budapest, VII. Eötvös-u. 32.

Magyar Lap

Vallásegyenlőség és társadalmi béke hirdetője. Liberális, minden izében

=== magyar. A magyar nép lapja. ===

Előfizetés 1 évre 12 K, 1 szám 2 fill.

Kiadóhiv. Budapest, VIII. József-körut 20.

Egyházi és Iskolai nyomtatványokat

jutányosan készít a Debreceni Protestáns Lap nyomda

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
szétküldésére vonatkozó fel-
irólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes köz-
lemények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Karácsonykor.

„Békeség a földön s az emberekhez jóakarát.“ Az angyalok serege énekelte ezt az első Karácsony-éjszakáján a bethlehemi mezők felett. Ezzel jelentette be az embereknek a Jézus küldetésének s földre jövetelének nagy s fenséges célját.

Ma is hangzik Karácsony ünnepén ez az angyali ének, — többé nemcsak a bethlehemi mezők felett, hanem az egész föld kerekiségén minden keresztyén templomban... De vajon visszhangra talál-e ma a szivekben, mint talált akkor az egyszerű pásztoremberekében, kik elhagyták még nyájukat is, és örömmel siettek a jászolbölcsőhöz, a született Megváltó üdvözlésére?

Fájdalom, a világban ma már csak hangzik a békeség s az emberekhez való jóakarát. Pusztába kiáltó szó lett az angyali ének. Mert ráillik a mai világra nagyon is a prófétának elkeseredésében Izraelre mondott szavai: „Békeség, békeség, mondjuk s nincsen békeség.“ Avagy békeséges életűnek mondható-e a mai állapot, a mikor fegyverekkel s mindenféle öldöklő hadiszerszámokkal őrzik az egyes nemzetek békéjét? Békeségnek mondható-e, a mikor a békeséges együttélést biztosító törvények megett ott áll a fegyveres hatalom, hogy azoknak érvényt szerezzen s még sem tudunk békében élni? Nem, nem ilyen békeséget jelentett be a világnak az első karácsonyi ének! S nem ilyen emberekhez való jóakaratot hirdetett az angyalok serege!

Az a békeség, a melyet az jelentett be, a szív békéje, a melyet az idő teljességében született Idvezítő hozott e világra s hagyott tanítványainak s minden ő követőinek, a mikor ezt mondta: „Békeséget hagyok nektek, amint én békeségemet adom nektek: nem úgy adom én nektek, mint e világ adja.“

Ennek a békének pedig alapja, lényege s éltetője az emberekhez való jóakarát, vagyis az önzetlen isteni szeretet, mely Jézus születésében, életében, az általa hirdetett szeretet evangéliumában, szenvedéseiben s halálában nyilvánult. Ez a szeretet adja nekünk azt az isteni erőt, mely képessé tesz tűrni, kitartani, szenvedni, becsületben élni s reménnyel halni meg.

Miért nincs hát a mai világban békeség? Mert elgyengült a lelkekben, az emberekhez való jóakarát, vagyis a mennyei szeretet.

S mi mégis a szeretet ünnepét meg-megüljük esztendőnkint a Karácsonyban. A családok tagjai ilyenkor a szeretet nevében jönnek össze: Oh bár ez a szeretet ne csak a muló ünneplésben nyilvánulna, hanem testet öltene s állandó lakást venne bennünk. Akkor nem csak *boldog*, hanem *üdvösséges* is lenne a mi Karácsonyi ünneplésünk.

Buday János.

Kálvin a történelemben.

Dr. Balogh Ferencz.

Nemes tanuló ifjuság!

I. A gyermeknek és ifjunak különösebben vezetője az isteni gondviselés. Mint árva fiú, kis elemi osztályu tanuló koromban 1848 előtt szelíd nagyanám házában, hol növekedtem, látam egy görög oszlopok közé helyezett nagy szakalu arképet talpig kiabrázolván, az oszlopok oldalán szalag futott körül, az ábrázolt alak munkáinak címeivel, az oszlop lépcsőin olvasható volt: Kalvinus János, francia reformátor, genevai predikátor. A kép benyomult lelkembe s midőn évek múlva a történelmi leckeórákon a hugonották küzdelme jött elő, még erősebben vonult fel az arképe lelkem tükrében, önkénytelenül hajtott valami benső — a francia nyelv tanulására . . . kedvtelve foglalkoztam vele. Mikor a váradi partikulában, egy Debrecenben képzett és Nyugat-Európát beutazott finom érzékű tanárunk lerajzolta a kis osztály előtt elevenen Franciaországot és fővárosát, támadt az első vágy a hugonotta hitfelek megismerésére. A debreceni főiskola széniori hivatala végezte után lehetővé vált külföldre utazásom, e segély nélkül minden remény porba hullt volna. Magános ifju, mehettem hajlamom szerint: és én előbb Franciaországot választám, 10 hónapon át tanulmányoztam a református egyház intézményeit, megleptek azok; Páris minden református templomat felkerestem — volt akkor 15 — és minden predikátorát hallgattam vasárnaponként sorba; nagyhirű lelkészeivel ismeretségbe jöttem; az egyetemen a történelem tanára a keresztyénség történelmi fellépésének rajzával, — mélyen keresztyén és református lélek volt ő, — enyészhetetlen hatást tett lelkemre; ott értem meg Kálvin halála 300-ados ünnepét, két este volt rá szentelve, a nagy szónok megmozgatta a hallgatókat. Kálvin képe feltámadt bennem.

Hazajövet Genfet meglátogattam. Genf vezéremberéivel kezdtem ápolni a szellemi érintkezést; a genfi „Reformátio Csarnok“ felépítése után a Tiszántúli Egyházkerület üdvözlő szöveget intézett Genfben, tehát akkor csak Debrecenből ment oda emlékezés! Azt én voltam szerencsés fogalmazni; még egyszer meglátogattam Genfet (1877), megnéztem a 2400 hallgatót befogadó nagy csarnokot, ott találtam meg a magyar és francia szövegű szöveget üvegfedél alatt. A kálvini reformátio folyvást érdekelt, lelkem egyik éltető elemévé lett . . . imé az a folyvást élő vonzalom, lelkesedés éltem végén Genf által

elismerésben részesült. A gyermekkori Kálvin kép végig kísért életemben . . . dobogott szívem a magyar kálvinizmos multja, szenvedése, dicsősége és halhatatlan érdemei iránt.

Nemes ifjak! Támadjon fel a vonzalom kibekiben közületek egy-egy világtörténelmi nagy tényező iránt, úgy látszik az, mintha magától támadna, mégis a Gondviselés támasztja azt tudton kívül az ifju szivekben . . . Csak egy nagy gondolat, csak egy nagy eszme ragadjon meg s annak szentelve az élet és munka egy részét: egyik szerény tényezőjévé válhattok habár szűk téren is a haladásnak és egy gyöngyszemei lehetnek a jövőnek.

II. Megértük Kálvin négyszázados születése napját. Hogy e mi ő Kollégiumunk és városunk a legmagasb európai hegycsucs, a Mont-Blank tövében fekvő Genf nagy elveit tükrözi vissza délibabos rónáján, megható mozzanat! A reformáció bölcsője itt ringott, a nagy Kálvin tanai egykorulag már ez iskola falai közt visszhangoztak s nemzedékek sorozatán át hatóerők maradtak. A legnagyobb, legtartósabb, minden szobornál hatalmasabb emlékmű gyanánt itt áll a majdnem négyszázados Kollégium. Ez drága kincs nekünk.

Óh szeressétek nemes ifjak e drága emléket, értékesebb ez az Egyiptom piramisainál, azok vilázsarnokok temető-helyei, ez az ujjászülő tudomány pezsgő életének működő telepe; ez az élő tiszta keresztyén hit veteményes kertje. Apák, fiak, unokák lelkiképző intézete jelen és jövő számára s a magyar hazának egyik fentartó oszlopzata. Az is marad mindenha — csak fiai a legnagyobb erénnyel, melyet Augusztinus „perseverantia Sanctorum“-nak nevezett, övedzék fel magukat minden iránt, ami isteni, ami nemesen emberi, ami szent a hit és tudomány országában.

Itt áll e másik emlék, melynek boltíve alatt vagyunk a *nagy templom*, a köve újra épült, de a templom Mélius óta az Isten igéjének hirdetője, itt az Isten ige cífra szertartások nélkül századok óta tisztán és nemzeti nyelven zeng, összeköt a hittel és az éggel. Ez a templom lelki magaslato képez, olyan, mint a törvénytáblát látott Sinai hegy: nincsenek itt faragott képek, idegen istenek, ez a post tenebras lux incarnatioja.

III. A 2000 gyülekezetből álló *magyar református egyház* a legszebb, a legnagyobb élő emléke a kálvini reformátiónak. Életfolyása egybe forrott a haza, a műveltség, az irodalom történetével, mert a legnagyobb szellemi erőknél: az evangélium, az igazság és a lélekszabadságnak állt szolgálatában. A folytonos megújulás viruló

testülete az és a haladás egyháza; ennek tagja lenni magasztos, nemesítő, mert a világtörténelemben az emberiséget elővivő egyik fő tényező a reformáció. Kálvin nyitotta fel az utat a szünet nélküli reformációra... hiszen ez a tökéletesedés útja! A magyar egyház ez uton halad. Ily egyház szolgálatában forgolódnak a lelkészek, gondnokok, presbyterek, tanárok, tanítók s hívők serege, ezek lelkesítő példája tündököljön előttünk; az egy közbenjáró a Megváltó Jézus láthatatlan, de érezhető Iósége alatt tömörülve az élet szikráit elolthatatlanná tehetjük, Isten velünk leend.

Kultuszreform.

(Folytatás.)

Igy Csiky Lajos, Lukácsy Imre, Tóth Lajos ügyvéd, Sipos János, Nánássy Lajos, Földvári Jenő, Objektív, Eugen stb. Szinte a levegő volt telítve a reform. gondolatokkal és óhajokkal.

Ma a mozgalom immár tágabb körű, mert nemcsak a tulajdonképpeni liturgiát, hanem általában a kultuszt, műépítészeti, az összes művészeteknek mérsékelt és összhangzatos alkalmazását fejtegetik. A mozgalom lendülete előtt is jelentek meg dolgozatok, melyek a művészetek mérsékelt behozatalát fejtegették egy és ugyanazon szerzőtől, de akkor még szellemi pártfogók nélkül egyedül magára maradt (Dunántuli pr. l. 1904. évi 15. stb., 19. stb., 32. stb. számok; 1907. évi 5. sz., 15. sz.; Kis Tükör 1904—28. sz., 50. sz.; Prot. egyh. isk. l. 1905. évi 32—33. sz.; radikálisan Debreceni Pr. l. 1905—47. sz.)

A Debreceni Pr. l. érdemes szerkesztőjének a hitében erős, pozitív, de a haladásra, reformokra szabad, valóban kálvinista szerkesztőjének, dr. Ferenczy Gyulának érdeme, hogy újabban szabad, bátor tért nyitott a kultuszmozgalomnak.

Nézzük először is a dr. Mitrovics Gyula cikkét. (Debreceni Pr. l. 35., 36. sz.)

Ez, ha nem is egy nagy munkája, gazdagon felszerelt, argumentumoktól nehéz, terjedelmes dolgozat, hanem könnyebb és rövidebb menetű eszmefuttatás, de azért egy a vallásos művészetekért lelkesülő lélek, meleg kedély értékes és alapvető megnyilatkozása.

E dolgozatnak lényeges tartalma ez (rövidebb, élesebb áttekinthetőség végett így osztom fel):

1.) Vallásosságunk első sorban érzelmi mozzanat. Lelkünk érzelmi megnyilatkozását mi sem mélyítheti jobban, mint a művészetek. Hiszen a művészetek egész lényege, rendeltetése végső célja, hogy a vallást szolgálja.

2.) A kálvini irány állapota e tekintetben a túlzott katolicizmussal szemben egy másik túlzás; a művészetektől való túlzott tartózkodás. Szinte érezzük a nagy, az általános nyomását az elvnek: nincs hely ita a művészetek számára.

3. Ezen állapot közelebbi meghatározása: Ez a protestantizmusnak nem dogmatikus lényéből fakad. Időszerű jelenség, mely nem az emberi lélek alaptermészetében leli magyarázatát.

4. Ezen állapot oka: a római túlzástól való oly mérvű megundorodás, hogy szinte az emberi lélek örök törvényeivel szálltunk perbe.

5. Mint valami abszolút tekintélyt, elvhűen követjük-e Kálvint? Nem. Mert a művészeti kérdéseknél is jelentősebb dologban, az isteni tiszteleti rendtartásban eltértünk tőle. Ritkábban osztunk urvacsorát, behoztuk a konfirmációt, a kath. eredetű ünnepeket. b) A mi a művészeteket illeti, behoztuk az orgonát, művészi ének-kart, a diszesebb papi ruhát, a pazar fényű temetési szertartást, drága urasztali felszereléseket, a pazarul diszített szószékeket s a szintén pazar fényt egyházi közéletünk nevezetesebb megnyilvánulásainál, annál erőszakosabban tör ki a visszafolytott vágyódás a művészetek után.

6.) Következtesek vagyunk-e? Nem. Ha már részben ráléptünk a művészeti elvek útjára, miért nem fogadjuk el mérsékeltan valamennyit?

7.) Megoldás. A történelmi fejlődés elszokta egyengetni az efféle túlzásokat. Erre annyival is inkább rájő a protestantizmus, mert az már határozottan lényege, hogy a vallásos érzés nem lehet ellentétben a józan felfogással; lényege, hogy általános világlátásunkba, énlünk összes elemeibe bele kell helyezkednie.

Mitrovics e cikke nem maradt visszhang nélkül. A Debreceni Pr. l. 39. sz.-ban H. F. a következő visszhangot hallatja:

„Abban a meggyőződésben vagyok, hogy Mitrovics cikke nem egy lelkész társam lelkében élő régi gondolatoknak a vágyódásnak adott szerencsés kifejezést.

A reformáció csak a bibliától való eltérések és a bálványimádás ellen emelte fel tiltó szavát, de nem a szép ellen, a művészetek ellen. A kedélynek, a szívnek eledele még nem pápistaság. Mentől több szárnya van a léleknek, annál magasabbra emelkedhetik.

Nem ilyen kedvezően nyilatkozik Baráth Imre. (Debr. Pr. L. 43. sz.) Noha mindjárt a cikk bevezetésében kijelenti, hogy Mitrovics fejtegetései mind aláírni való igazságok, s ennek dacára mégis oda konkludál: hogy puritán elveink és az Isten lélekbe és jóságba való imádása miatt szakítanunk kell a művészetekkel. Holott a művészetekkel éppen a léleknek adunk segítő szárnyakat. Erről később bőven.

Példákkal illusztrálva fejtegeti, hogy szegénységünk állja útját annak, hogy a drága műcsarnoki képeket megvehessük főiskoláink számára. Még ebből nem következik, szerényebben nem lehetne templomainkat szépségteljesen fejleszteni. Például ott vannak a szegény itálusi r. kath., gör. kel. és ev. templomok. Mi még egyszerűbbek lehetünk. Ezen következtetése zökkenős.

Különböen is műkiállítási drága kép, főiskola és templom e tekintetben nem szorosán összefüggő dolgok a fentiek szerint.

Továbbá: a parochiális körök szervezése is, szegénységünk is kisebb és nem monumentális templomok építését eredményezik: e körülmény ellene áll a műizlés fejlesztésének, a művészetek pártolásának. Itt az összefüggés és következtetés még hiányosabb (pars pro toto). Mert a monumentális nagyság hiánya még nem zárja ki a művészi szép architektúrát, dekorumokat, stilszerű oszlopfőket, pillékeket, boltozatot, a szép berendezést, elhelyezéseket, a festészetet, szobrászatot. Hiszen a különböző felekezeteknél vannak ám, még pedig nagyobb számmal kisebb és mégis szép templomok.

Egészen más volna a logikai láncolat, ha egy olyan cikket bírál vala Baráth testvérem, amelyik szám-üzve minden más dekorumot, művészetet, egyedül az építészettel akar megelégedni. Még ekkor sincsen meg a következetes összefüggés, mert ismétlem, az építészeti kisebb templomokon is fejlesztheti a jelenlegi hiányos állapotokat, sőt kifejtheti az ő művészetét.

Egyetlen egy esetben lett volna logikus, ha egy olyan cikket bírál vala, amelyik a fenségest fejtegeti. Na már ehhez szükséges a monumentális nagyság. De hiszen Mitrovics nem erről a specifikumról, hanem általában a szépről, az érzelmekre ható összes művészetekről elmélkedett.*

A művészeti követelménnyel pedig nem áll ellenében, amit B. helyesen hangsúlyoz, hogy t. i.: „legyen a kálvinizmus a tudományok istapolója.”

Az sem érv, hogy a „fényűzést hajhászó külsőség meg a kenetteljes vallásos művészetek nem fogalmak am!! De a Mitrovics-féle „külsőség“ bensőséggé változik am at: Felbuzduló szent áradatokat eredményez!

Az a kérdés: mi célból és milyen az a külsőség? Szolgáló leány-e avagy öncél?

Aztán a művészetek ellen érvül sorolja fel B. ur, hogy micsoda erényeket akart a Jézus, hozzá fűzvé, hogy „ama bizonyos só óhajtunk lenni.” Ez újból semmi akadályi összefüggésben nincs a vallásos művészeteknek pártolásával. Mert hiszen hol van az megírva, ki bírja azt bebizonyítani, hogy a ker. erények csakis a vallásos művészetek száműzítése mellett csakis a formai puritánizmussal lehetségesek? A vallásos művészetek száműzése és a kegyesség létezetése között nincs oki-okozati összefüggés: sőt szent érzelmekre ható elemek természetesen buzditják a kegyességet is.

Irja továbbá, hogy Athén és Róma bukásának a szépművészetek tulságos pártolása volt az oka. Nem az, hanem a pogány és politikai, társadalmi viszonyok. Ha soha nem pártolták volna is a művészeteket, akkor is okvetlen elpusztultak volna.

Különben is a művészetek és azok legközelebbi céljai s mérvei az uzus vagy abuzus szerint sokfélék. Mitrovics a magasztos erelmeket keltő ker. vallásos művészetekről nem mint öncélról, hanem csak mint kiegészítő járulékokról beszélt. Hogy a kálvinista művésznövendékek nem boldogulnak, az szomorú dolog, de az megint nincs összefüggésben azzal, hogy vallásos művészetünket ne fejlesszük. Ellenkezőleg e téren is el kell foglalni a minket megillető helyet. Ami végül B. községi táj és genre képeit illeti, hát biz azok szerintünk sem valók volnának a templomba. De nem is kell ilyeneket oda vinni.

Magasztos, mennyei dolgokra emlékeztető momentumokat hozzon B. elő, melyek a muló világ felé emelik a képzeletet és a szent erelmeket.

Végül Baráth testvérem is a már megszokottan egyoldahulag értelmez.

Földváry Jenő.

* Am még a monumentális nagyság se biztosítéka se a a szépnék, se a dicsőnek, se a fenségesnek, ha rideg kopár falainak, művészietlenességével esetleg sértő hiányosságaival mint egy nagy tömeg kifejezéstelenül és nyomasztótag nehezedik a kedélyre.

Megnyitó beszéd.

Tartotta: *Szell Kálmán*, az Országos Vallásegynlőségi Szövetség Nagyszalontai Fiókszövetségének első felolvasó estélyén.

Mélyen tisztelt közönség!

Lelkem egész melegével üdvözlöm önöket egyenként és összesen ama nagy és magasztos eszme nevében, melyet az Orsz. Vallásegynlőségi Szövetség képvisel.

Ezen nagy és magasztos eszmének hirdetésére és szolgálatára köteleztük magunkat akkor, midőn a Nagyszalontai Vallásegynlőségi Szövetséget megalkottuk.

Megalkottuk pedig oly célból, hogy mi, mint ezen vallásegynlőségi szövetség tagjai a politika és felekezetiesség teljes kizárásával, társadalmi uton öntudatra ébresztjük s a társadalmi munka terén egyesítjük vallásfelekezeti külömbség nélkül mindazoknak munkaerőjét, akik a fölvilágosodás terjesztése, a nemzet és a nép anyagi, szellemi jólétének, a józan vallásosság ápolása érdekében, az országos törvényeinkben kimondott és biztosított lelkiismereti szabadság és vallásegynlőség magasztos elvei alapján és azok megvalósítása végett, közremunkálni hajlandók. És miért tesszük ezt?

Az emberi léleknek elidegeníthetetlen ös joga a lelkiismeret szabadsága: ennek a lelkiismeret szabadságának első és főparancsolatja: a vallásegynlőség.

Az emberi lélek ezen örök javaiért, a lelkiismeret szabadságáért és a vallásegynlőségért ami édes magyar hazánkban századokon keresztül erős küzdelmek, véres harcok folytak; a mi őseink vérök hullásával vívták ki, pecsételték meg és biztosították a lelkiismeret szabadságát.

A bécsi, nikolszburgi és linci békekötések és az ezeket becikkelyező országos törvények, az 1790/1 evi alapvető törvény örök időkre biztosították a lelkiismeret szabadságát, az 1848. évi XX. t. e. pedig a teljes vallásegynlőséget és viszonságot.

És mégis borongó lélekkel, aggódva kell látnunk és éreznünk, hogy a közelebbi evekben, napjainkban a társadalom minden terén, hogyan igyekeznek taktikai fogásokkal erőpróbara tenni a lelkiismeret szabadságát, a vallásegynlőséget: hogyan igyekeznek hangzatos, fülbemászó jelszavakkal elhomályosítani, kijátszani, sőt lábbal taposni a lelkiismeret szabadságát, vallásegynlőséget örökre biztosító országos törvényeinket.

Mélyen tisztelt Közönség!

Mint a Mózes bokra, az őtestamentomi szent hajdanban olthatatlan lánggal égett, a mi keblünkben is olthatatlan lánggal ég a lelkiismeret szabadsága és a vallásegynlőség és lelkünk fölszentelt oltártüzét sem a hangzatos jelszavak leplevel elfojtani, sem a napjainkban egész járvánnyá vált hazugságok erőpróbaival oltogatni nem engedjük.

Sőt inkább . . . Mi felrázni, öntudatra ébreszteni akarjuk azokat, kik a lelkiismereti szabadságnak és vallásegyenlőségnek hívei, hogy a józan felvilágosítás és a szeretet építő munkáival orvosoljuk bajainkat.

Hívjuk őket, hogy a Vallásegyenlőségi Szövetségnek legyenek szívvel és lélekkel tagjai és buzgó apostolai.

Ezzel a kéréssel nyitom meg a nagyszalontai Vallásegyenlőségi Szövetség első felolvasó estélyét s egyben jelentem, hogy a tél folyamán, január hóban 2 felolvasó estét, február és március hóban 1—1 felolvasó estét rendez Vallásegyenlőségi szövetségünk azon reményben, hogy ezzel közszükséget pótolunk és az Orsz. Vallásegyenlőségi Szövetség céljait mozdítjuk elő.

A budapesti egyetem életéből.

A budapesti egyetem 1908—9 évről most jelent meg a hivatalos *Almanak*. Szomorúan látjuk e kimutatásból, hogy a református tanulók száma állandóan fogy és nem üti meg azon számot sem, mely minket az ország népességéhez viszonyítva (14 száz.) megilletne, sőt a legtöbb karon annak mélyen alatta marad.

Az elmúlt iskolai év első felére beiratkozott a budapesti egyetemen 7048. a második félévre 6491 hallgató. Részletező méltatásképpen a következőkben számolunk be az első félév adataival:

A hallgatóság legnagyobb része természetesen magyarországi, csak 27 hallgató jött a Drávántulról, külföldről 107; még pedig Ausztriából 78, egyéb külföldről 29.

Az egyes karon között a hallgatóság így oszlott meg: 97 hittanhallgató (1.3 száz.) 3726 joghallgató (52.9 száz.) 1734 orvostanhallgató (24.6 száz.) 1124 bölcsészethallgató (17.4 száz.); ezenkívül az egyetemhez tartozott 267 gyógyszerésznövendék (3.8 száz.)

Vallására nézve 2916 római katolikus (41.3 száz.) 2440 zsidó (34.6 száz.) 738 református (10.4 száz.) 537 ágostai evangélikus (7.6 száz.) 227 görögkeleti (3.2 száz.) 172 görög katolikus (2.4 száz.) 15 unitárius (0.2 száz.). Ezenkívül mutatoba volt három karon egy-egy felekezetenélküli.

Az egyes karon közül a hittudományi karon volt 72 római katolikus (72.3 száz.); 25 görög katolikus (27.7 száz.) A jogi karon volt 1603 római katolikus (43.0 száz.); 1252 zsidó (33.6 száz.); 405 evangélikus református (10.9 száz.); 262 ágostai evangélikus (7.0 száz.); 119 görög-keleti (3.2 száz.); 74 görög katolikus (2.0 száz.); 3 unitárius (0.3 száz.) Az orvosi karon volt; 868 zsidó (50.05 száz.); 489 római katolikus (28.2 száz.); 131 ágostai evangélikus (7.5 száz.); 125 evangélikus református (7.2 száz.); 75 görög keleti (4.3 száz.); 42 görög katolikus (2.4 száz.); 3 unitárius (0.2 száz.) — A bölcsészeti karon volt 649 római katolikus (53 száz.); 218 zsidó (17.7 száz.); 176 evangélikus református (14.3 száz.); 129 ágostai evangélikus (10.5 száz.); 26 görög katolikus (2.1 száz.); 23 görög keleti (1.9 száz.); 2 unitárius (0.2 száz.) — A gyógyszerészek között volt 103 római katolikus (38.6 száz.); 102 zsidó (38.2 száz.); 32 evangélikus református (12.0 száz.); 15 ágostai evangélikus (5.6 száz.); 10 görög keleti (3.7 száz.); 5 görög katolikus (1.9 száz.); unitárius 0.

Érdekes annak kiszámítása, hogy az egyes felekezetek ifjúsága milyen arányban választ pályát. Ugyanis a római katolikus ifjúságból 54.9 száz. lett jogász; 22.2 száz. bölcsészethallgató; 16.2 száz. készül orvosnak; 3.5 száz. gyógyszerésznek; 2.5 száz. papnak. A református ifjúság közül 54.8 száz. lett jogász; 23.8 száz. bölcsészethallgató; 16.9 száz. készül orvosnak; 4.3 száz. gyógyszerésznek. Az ágostai hitvallású ifjúság közül jogász lett 54.8 száz. orvosnak készül 17.7 száz. bölcsészethallgató lett 17.4 száz. 2.0 száz. gyógyszerész. Az izraelita tanulóságból jogász lett 51.3 száz. orvosnövendék 35.6 száz. bölcsészethallgató 8.9 száz. gyógyszerész 4.1 száz. A görög katolikusok közül jogász lett 43.0 száz. orvosnövendék 24.4 száz. bölcsészethallgató 15.5 száz. pap 14.5 száz. gyógyszerész 2.9 száz. A görög keletiek közül 52.4 száz. lett jogász, orvosnövendék 33 száz. bölcsészethallgató 10.1 száz. gyógyszerész 4.4 száz. Az unitárius hallgatók száma oly csekély, 15, hogy eloszlásuk nem lehet tanulságos, csupán azt írjuk ide, hogy közülök 66.7 száz. lett jogász.

Látnivaló, hogy mennyire jogász-nemzet a magyar, mert a görög-katolikus ifjúság kivételével mindegyik felekezet nagyobbik fele a jogi pályát választotta.

Az egyetemre összesen 238 női hallgató iratkozott be, akik közül legtöbben, 161 a bölcsészethallgató, 62 lett orvosnövendék és 15 gyógyszerésznövendék.

Ide írjuk még, hogy az egyetem hittudományi karon 10 nyilvános rendes, 1 rendkívüli és 1 magántanár tanított, a jogi karon 23 rendes, 7 rendkívüli és 29 magántanár, az orvosi karon 21 rendes, 30 rendkívüli s 80 (!) magántanár volt, a bölcsészeti karon pedig 37 rendes, 12 rendkívüli és 53 magántanár. Együttvéve a nyilvános rendes tanárok száma 91 volt az egyetemen, a nyilvános rendkívüli tanároké 50 (beleértve a címzeteket is), a négy kar magántanárainak száma együttvéve 163 volt.

Karácsony.

Ha van valami, ami a fásult szívet is megindítja; ami a felfuvalkodott, kevély lélekbe is képes alázatosságot önteni; ami a rideg szív keménységét is felolvasztja; ami a szenvedést is boldogsággá, a könnyhulást is vig örömmé képes változtatni; ami a boldogságot megkétszerezi, a szenvedést megfélemezi; ami a bűn és vétek lejtőjén járót is visszahozza az egyenes útra; ami az egész világot képes megmozgatni alapjában: e mindeneiket felülmuló hatalom és erő nem más, mint a szeretet.

És ha e mindeneiket átható erőnek, a szeretetnek ünnepet akarunk szentelni: tehetjük-e azt méltóbban máskor, mint karácsony ünnepén.

Hiszen e nap és az ezt megelőző éjszaka hozza fel azt a nagy, azt a szent, azt a tulvilági boldogsággal teljes időt: midőn eget és földet, Istent és embert egyetlen érzés ölelt át, a szeretetnek magasztos érzése és ereje.

Igen, Karácsony ünnepe a szeretet ünnepe. Hiszen egy ily nap mutatta meg az örökkévaló Isten, hogy

annyira szereti az emberiséget, hogy egyszülött Fiát adja érte.

Ünnepi érzéstől megteljesedett szívünk és lelkünk, a gondolat szárnyain, vissza száll ama szenttitku éjszakába.

Feltűnik előttünk ma a választott nép, amelynek nagyjai, hatalmasai, bölcsői, tudósai, kicsinyei, gazdajai és szegényei, szent várakozással eltelve, sóvárogva tekintenek a kincsekben, pompában, fényben gazdag főváros, Jeruzsálem felé. Mert balga hiedelmökben, — prófetaik világos jövendölésének dacára — azt hiszik, hogy az eljövendő Messiás, földi királyoktól megszokott fényben, biborban, bársonyban, pompában fogja köszönteni a világot.

De mennyivel mások Istennek gondolatai és utjai.

Mig az idő teljességét megérzett nép feszült várakozással tekint a gazdag és büszke főváros, Jeruzsálem felé: addig távol onnan, egy szegényes külsejű, kicsiny városkának, Betlehemnek egyik vendégfogadójában, ott is istállóban, senkitől sem ismerve, elhagyatottan, szegényes külsejű ifjú nő, — egy kicsiny gyermeknek advan életet, — betöltötte az „idő teljességét.“ És egyszerre valami csodálatos változás megy véghez az egész mindenségen; valami eddig nem érzett melegség ömlik el végig a földön. A magasságos mennyboltozat mintha kigyuladt volna; a csillagok milliárdjai között feltűnik egy új, eddig még soha nem látott, mindegyiknél ragyogóbb, tündöklőbb.

És akik látják és akik nézik, valami benső érzéstől indítatva, felkiáltanak: „Ez az Ő csillaga, ez a Messias csillaga.“

„De hát hol, merre, hogyan, mikor születhetett meg?! . . .“

Betlehem mezején, csillagsugáros éjszakában, nyájaik mellett örködve, egyszerű pásztoemberek szintén erről tanakodnak, szintén erről beszélgetnek . . .

Egyszerre szemkápráztató, csillogó-villogó mennyi fényesség veszi őket körül; középen ott áll mennyi glóriával körülvéve Istennek anyala . . .

Ők megrémülnek, megfélemlülnek . . .

De az angyal szeliden, biztatón, bátorítón szól: „Ne feljete; mert imé hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész népnek öröme léssen; mert született nektek ma a Megtartó, ki az Ur Krisztus, a Dávid városában. Ez pedig nektek a jele: Találtok egy kis gyermeket bepótlalva feküdni egy jászolban . . .“

A pásztorok összenéznek. „Hogyan? Hat lehetséges volna ez? Álom vagy valóság-é, mi velök történik? Hát ők, egyszerű, megvetett, szegény, elhagyatott pásztorok volnának azok a boldogok, kik először vesznek hirt ama dicsőség Királyának megszületéséről és pedig magától az Urnak angyalától?! . . .“

De még idejük sincs gondolkozni; még alig végzi az angyal beszédét, midőn . . . talán a menyország nyílt meg és tündöklő fényességével rászakadt a földre . . .

emberi szem által sohasem látott, de még nem is képzel tündöklő nagyságu fényesség töltött be mindent. Távolból elhaló zsongással, szívet megindító, lelket szent öröme gyulasztó tulvilági zengzet hangjai suhannak át a mennyi boldogságtól terhes levegőben . . . mind magasztosabbá, felségesebbé válik . . . mignem egyszerre előttök áll a boldog lelkek serege, az Istent magasztaló mennyi seregek sokasága, kik mennyet és földet áthatóan, szívet és lelkét boldogsággal eltöltően éneklék: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és e földön békeség és az emberekhez jóakarata.“

A pásztorok pedig „elmenenek sietséggel és megtalálták a kis gyermeket, ki a jászolban fekszik vala.“

Menjünk hát mi is, mint a pásztorok, „sietséggel“ ama jászolbölcsőben születetthez, hogy a szeretet nagy ünnepén, a szeretet nagy királyától vegyünk szeretetet, mely oly igen veszendőben van már e földről.

Anyagiakba merült, hitetlenséggel kérkedő korunkban legalább e napon hadd hangozzék hegyeket mozgató erősséggel: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek.“

Egymás kenyeréért tülekedő, egymás ellen törő, a békétlenség és szeretetlenség ujkori eszméinek hódoló emberiségünk felett, óh mi Istenünk, hadd teljesedjék bé az angyali dal legalább e napon: „e földön békeség és az emberekhez jóakarata! . . .“

Mártonfalva.

Ajtay Jenő
református lelkész.

A debreceni hírlapirodalom történetéből

Irta: *Szantai Ferenc.*

1870. január havában indult meg a „Magyar Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelmező“, Révész Imre, „a debreceni ref. egyház egyik rendes lekipásztorja, a Tiszántuli ref. egyházkerület levéltárnoka s a Magyar Tudományos Akadémia levelezőtagja“ szerkesztésében és kiadásában. Folyóirat volt, amely havonta egyszer jelent meg eleinte 100, később 40—50 oldalas füzetben. Egy ideig 4 oldalas mellékletet is adott „Hittérítési tudósítások“ címmel.

Dr. Zelizy Dániel „Debreczen város egyetemes leírása“ című munkájában nem tesz említést a „Magyar Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelmező“-ről, a mely pedig fennállása alatt jelentékeny szerepet vitt az egyház érdekeinek előmozdításában.

Hogy mi adott a folyóirat keletkezésére impulzust, azt elmondja Révész Imre az első számban közölt előszóban.

„... a fenforgó vallási, egyházi kérdések s különösen a napi sajtó tetemes része által iszonyuan összezavart iskolaügy feletti tájékozásra és pedig minél több oldalú, elfogulatlan, önzéstelen és független tájékozásra a legégetőbb szükség volt és van. A Figyelmező tehát, amennyire tőle telik, most egyelőre kiválólag ezen égető szükségén akar segíteni.“

Révész Imre az adott programot mindvégig megtartotta. A legtekintélyesebb egyházi írókat szólaltatta meg a lap hasábjain. A nagy tudású szerkesztőn kívül Balogh Ferencz, Kovács Lajos, Tóth Sámuel, K. Tóth Kálmántól találunk legtöbb cikket a „Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelmező”-ben.

1878-ban szüntette meg a lapot Révész Imre, részint betegsége miatt, részint a kedvezőtlen anyagi viszonyok következtében, mert az előfizetési díjakból csak a lap kiállítási költségeit tudta fedezni. (A lapot a városi nyomdában nyomták.)

A „Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelmező” mellett 1875-ben egy egyházi hetilap is keletkezett „Evangéliumi Protestáns Lap” címmel, amelyet Balogh Ferencz alapított. (Előfizetési ára egy évre 6 forint volt s hetenként egy iven jelent meg.)

„Czélja e lapnak — írja Balogh Ferencz az előszóban — feltüntetni, hogy az igazi műveltség és az evangéliumi vallásosság nincsenek egymással ellentétben, sőt a köztársadalom és a jólét a maga tartósságát éppen az evangéliomnak köszöni, célja továbbá élesíteni a Jézus Krisztusba — mint megváltóba — vetett hitet; az élő hit sürgetése mellett azonban hirdetni, hogy a hitnek cselekedetekben, erkölcsileg nemes jellemekben, enberszereteti művekben kell magát kimutatni.”

Találunk a lapban „egyházi és tanodai mozzanatok, jelentékenyebb napi események, általános érdekű vallás, erkölcsi ügyek felől tájékoztató rövidebb cikkeket és terjedelmesebb értékezeseket, eszmecseréket.” Továbbá „Bel és Külföldi szemlét.” Munkatársai közül felemlítjük: Révész Bálintot, Kálmán Lajost, Homolya Istvánt, Dávidházi Jánost, Papp Károlyt stb.

Ki kell emelnünk Tóth Sámuel cikksorozatát a magyar protestáns egyetemről. Rámutat ezekben, hogy a debreceni főiskolának egyetemmé való fejlesztése elháríthatatlan akadályokba nem ütközik. Megjelöli az anyagi forrásokat, amelyek által ez keresztülvihető s különösen hangsúlyozza a protestáns jogakadémiák fontosságát.

A kollégiumi ifjuság kebelében keletkezett 1878-ban a Jogász szemle, amelyről az „Evangéliumi Protestáns Lap” így emlékezik meg:

Jogász Szemle. Közlöny a debreceni jogász önképzőkör köréből, megjelenik minden hó 1-én és 16-ikán kézirat gyanánt nyomtatva. Kellemesen lepott meg a debreceni ref. kollégium joghallgatóinak az önképzés terén, irodalmi fellépése. Talán célszerűbb lett volna havonként egyszer jelentetni meg. — Szerkesztik: László Gyula és Bakos Imre. (Előfizetési-díj egész évre két forint.) Ily tér művelés illik is enems joghallgatóinkhoz! (A IV. évf. 49. számából.)

1873. december havának végéig állott fenn az „Evangéliumi Protestáns Lap”. A Bucsuszavában ezeket mondja a szerkesztő:

Az Evangéliumi Protestáns Lapnak ez időszak utolsó számában illő és kedves kötelesség „Isten hozzád”-ot mondani olvasóinknak, barátainknak. Több oknál fogva, minket a körülmények ereje gyűjtött össze, jobbnak véltük megszakítani e Lap pályáját. A körülményeket, a szerkesztőt érdeklőket, még kevésbé a rajta kívül gyökerezőket meg nem változtathatván, tért kellett nyitni az erők új csoportosulására, új helyzet alakulására, mind ez a régebbi közlöny elnémulásával eshetett meg.

A lapot a városi nyomda állította ki. (Folyt. köv.)

I R O D A L O M.

— **Az élet könyvének magyarázata.** Murányi János péceli pap Mezőturra megválasztott lelkészársunk, a fenti címmel 6 kötetes nagy munkára hirdet előfizetést: *a maágyarázatos bibliára.* Egy 40 ives kötet előfizetési ára szép nyomással, történelmi és művészi kivitelű képekkel — kemény fekete vászonkötésben 8 koronában van megszabva. Az első kötet 1910 évfolyamán, a többi kötetek pedig félénként fognak megjelenni. Az előfizetési pénzek a Pesti Hazai Első Takarékpénztárba (Budapest, Egyetem-utca 4. szám) küldendő, a megrendelések pedig magához szerzőhöz Pécelre (lelk. hit.) Nagy dolog ez a vállalkozás, melynek értékét csak emelheti az a körülmény, hogy Murányi a nagy Delitsch Ottónak, a lipcei tanárnak (az exegeta) kommentárát vette alapul. Ez tudományos tekintetben teljesen megnyugtató. Az öszövetségi részére vonatkozó kutatások ugyan Delitsch óta meglehetősen előre haladtak, de e kutatások még nincsenek lezárva és egyelőre nem lehet azokat egy népszerű biblíamagyarázat keretében értékesíteni. Ez csak tisztán tudományos munkában lehetséges és ennek útját a Murányi-fele magyarázatok csak egyengethetik. Az *Élet könyvének magyarázata* a Hornyánszky Viktor nyomdájában jelenik meg, tehát egy elsőrangú műintézetben, és papírosa is jóminőségű famentes papír leend. Ismételve felhívjuk erre a hézagpótló nagy munkára olvasóink figyelmét és jelezzük azt is, hogy az első próbaívet mindenkinek ingyen megküldi a szerző, a kit egyházi irataiból (személyes biblia) különben is előnyösen ismerünk.

Soltész Elemér Ünnepmagok. Tíz alkalmi egyház beszéd. Nagybánya. Jól eső érzéssel teszem le a kezemből ezt a szép könyvet, melynek választékos kiállítása becsületére válik Nánassy István nagybányai nyomdásznak és Dávidházi Kálmán debreceni híres könyvkötő mesternek. De leginkább a tartalma Soltész Elemérnek, a nagybányai ref. egyház papjának, kit sokan ide Debrecenbe is megnyerni szerettünk volna. A ki azonban nem akart mozdulni, most tudjuk már miért. Azért, mert nem tudta elhagyni templomát és gyülekezetét. Most is ime tíz éves lelkési évfordulója emlékére adja ki ezt a kötetet, mely különböző alkalmakkor tartott beszédeiből van szerencsés kézzel összeválogatva. Ezek a dolgozatok nagyobbára alkalmi beszédek és jellemzők írójukra, a ki választékosn művelt ember módra, mivel emberekhez szól. De értékesek a szakközönségre nézve is, mert a kötet akárcsak az Ohy-féle német gyűjtemény megfelelő könyve, a gyakorlati igehirdetés céljaira és sikerrel használható. Elég erre nézve a tartalmat felnézni, mely I—X. szám alatt a következő beszédeket adja: I. A beköszönő. (Miért hivattatok). II. 1900. (A keresztyénség 900 éves jubileuma). III. A lelkész hivatása és kötelessége. (Lelkész szentelési). IV. Október 6. V. A bibliáról. VI. 1606—1906. VII. Október 31. VIII. Március 15. IX. A törvény summája. X. Hit és cselekedetek. E beszédek homiletikai tekintetben is elsőrangú dolgok, de mint a nagy közön-

séget érdeklő vallásos olvasmányok is a legszélesebb körű érdeklődésre tarthatnak számot.

Izrael története. Irta Csengey Gusztáv ev. theol. tanár, Eperjes, 1909. Ára 15 K.

Régen vártunk erre a nagy munkára, mely 681. lapon Izrael történetének első részét foglalja magában, tehát azt a részt, mely a makkabeusi korszakig terjed. Ószövetség története, zsidóság története s más ily címen eddig sem voltunk megfelelő szakdolgozatok híjával, de ezek még nem értékesítették a modern assyriológiai kutatásokat, a miknek eredményeiből a Delitschs-féle röpiratok és a Bibel-Babel irodalom nyomán a nagyközönség körébe is sok kikapott tétel eljutott. Különösebben Wincklernek egész új alapon végzett nagy horderejű vizsgálódásaival nem számolt el tudósaink közül senki. A Csengey nagy munkája ezért is nagy értékű, mert e kutatásokat a legteljesebben értékesíti és a nélkül, hogy a régi álláspontot elejtené és az ószövetségi könyvek történeti hitelessége tekintetében a sürü támadásoknak engedményeket tenni kényszerülne. Ez a munka korszinvonalon álló tudományos dolgozat, amit a legmodernebb ember is örömmel fogadhat, s a melyben a legjámorabb hívő se botránkozhatik meg. Jó lélekkel ajánljuk e munkát tanáraink, lelkészeink és hittanhallgatóink figyelmébe.

Népiskolai kézügyességi oktatás. Tanítók, jelöltek, nevelők és szülék számára. Az egyházkerületi terv szerint. Irta Kiss György. Ára 80 fillér. Kapható szerzőnél.

Pompás kis alapvető dolgozatot kaptunk a fenti cím alatt, melyben gyönyörűségünk telik, *Kiss György* vezérkönyvét a *Szlójd* tanításáról. Az életet viszi bele az iskolába ez a kis munka, melyet jó lélekkel ajánlunk tanítóink s az olvasók figyelmébe. Az elvont tanítási mód csillaga, a Lörtön és zárdaszerű iskolázatus kora lehanyatlóban van. Kezdünk emberek lenni és beleilleszkedni a környezetbe. Erre pedig nem alany és állítvány, nem pusztá könyvnélkül tanítás és lélektelen vallásemelés, hanem tehetségeink öntudatos fejlesztése szükséges. De még ez is csak eszköz arra, hogy helyünket a tarsadalomban tisztességesen megállhassuk. Ez a cél, melyet a szlójid is hathatósan szolgál. A mint Kiss György helyesen elszámolja: „Előkészít az írás-olvasás mechanikájára. Ügyesíti a kezét és szemet. Fejleszti az értelmet. A szülei körből az atlépést kellemessé és folytatólagoossá teszi. Az iskolába kedvet, elevenséget és pezsgő életet visz be. Altala fejlődik a gyermek erkölcsi ítéllete és állandósul nála a munkálkodási hajlam. Ellenségevé lesz a semmit tevésnek.“ Mind igazak és mind megszívelendők. Nekem azonfelül azért is tetszik, mert az étellel a haladást viszi bele az iskolába és nem titkolhatom el azon meggyőződésemet, hogy én ezt a szlójidöt még a katonai lögyakorlatoknak is elébe tenném és a közép iskolába is bevezetném. Bentlakást pedig ilyen munka terem nélkül nem terveznék. — Vénfalusi.

— **Egyházi beszédek.** Irta: *Soós Károly*, búcsi reform. lelkész. Komárom, 1909. Ára 2 kor. 50 fill. 8. r. 105. l. Hegedüs és Sándor bizománya.

A Soós beszédei a magok egyszerűségökkel és közvetlenségökkel, azt hisszük, köztetszésre találhatnak. A szerző tudja a módját annak, hogy mit és miként adjon elő. Nem erőlködik, nem mesterkedik, nem igyekszik puffogó ürességeket mondani, de azért mégis tud a szívre és lélekre hatni. Predikációi nem is órák hosszú tartó elmélkedések, hanem rövidek, mindenütt használhatók. A beszédek — 15 darab — leginkább alkalmiak, de vannak közöttük ünnepiek is. A kötet kapható a bizományos cégnél Debrecenben.

KÜLÖNFÉLÉK.

Karácsonykor.

Örömet hirdet, örömnepet ül ma a keresztyén világ. Alleluja, alleluja! Ma született az emberi nemzetnek, a világnak *Megváltója*, ki az Ur Krisztus, a Dávid városában.

Egykor a bethlehemi jászolhoz zárandokolt a világ népe. Oda járultak a napkeleti bölcsek, a három királyok; tömjént, mirhát s egyéb drágaságokat hoztak hódolatuk jeléül a *Születettnék*. A felebaráti szeretet, az igazság s a szabadság isteni eszméi diadalmat ültek. Az ég anyagai örömekeket zengedezve dicsőítették a mennyei atyát, mondván: „Dicsőség a magas mennyekben Istennek, békesség és jóakarát legyen e földön... mindenféle népek és nemzetségek.“

Ma?...

A népek milliói közül vajjon hány jön ma el a jászolhoz megkérdezni: hol vagyon a született *Megváltó*? Láttuk az ő csillagát és eljöttünk, hogy hódolatunkat nékie bemutatassuk...

Oh, eljönnek ma is a népek milliói a jászolhoz, de nem azért, hogy a benne fekvő *Születettnék*, hanem hogy a hozzá kötött *aranyborjunak* hódoljanak. Eljönnek a bölcsek is, de csak azért, hogy nagy böleségükben megcsufolják, megkáromolják azt, ki az ő büneiknek eltörlése végett szállott alá mennyből.

Eljönnek ma a királyok is a jászolhoz s a megtestesült „*Szeretet*“ láttára... minél nagyobb hadsereg létesíthetésére gerjed szíviük.

Eljönnek a vallásosság köpenyegébe burkolózott hivek, hogy hitbuzgalmukat fitogtassák; eljönnek a két-színűek, kik magát Istent is megcsalni... akarnák!...

Itt látjuk a szegényeket, kik szíviükben ördögi gyűlöléssel és irigységgel vannak eltelve gazdagabb embertársaik iránt; itt látjuk a gazdagokat, kik mellüket verve szólnak a farizeussal: „Isten, hálákat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint... amaz.“

Eljönnek: ifjak és vének, gazdagok és szegények, fejedelmek és alattvalók; csak egy nem jó el, csak egy hiányzik, kinek jelenléte betöltene minden ürt, kinek hiányát nem pótolja semmi és senki... a *szeretet*.

Miért hogy csak éppen ez az egy, a pótolhatatlan hiányzik körünkből? Miért hogy kétezer év óta sem tudtuk megtanulni: egy az Ur, egy az Atya és mi annak mindnyájan gyermekei és így testvérek vagyunk s mint testvérek, egymást szeretni tartozunk!

Miért hogy a kaján irigység, rosszakarat, gyűlölködés, rágalmaszás s több előszámlálhatatlan undok bűn tölti be egész valónkat? holott a ma *Született* azért

küldetett e földre, hogy mind e gonoszokat kiirtsza az emberek kebléből?

Ki tudná mindezekre megadni a helyes feleletet?

Én mint gyarló ember csak rámutatok fájdalomtelt szívvel e megdöbbentő jelenségekre és odafordulok hő imámmal, „a honnan száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék“ s kérem a minden jök adóját, hogy legjobb, legbecesebb adományát, a világokat és azok népeit egyedül boldogító *Szeretetet* küldje el mi hozzánk, hogy lakozzék az sziveinkben és házaikban. Akkor lesz igazán boldog a mi karácsonyi ünneplésünk, akkor fog ujonnan születni s minket is újjászülni a ma „Született“.

Értarcsa.

Szoboszlai Sándor.

— **Antal Gábor püspök ünneplése.** Komáromban ma ünnepelték meg dr. Antal Gábor református püspöknek tanári és lelkeszi működésének 40 éves fordulóját. A nap emlékére a református egyházközség 3000 koronás iskolai alapítványt tett, melynek évi kamatait a komáromi főgimnáziumba járó két szorgalmas és jeles előmenetelű református tanuló kapja évenként. Az Antal Gábor nevére elnevezett alapítvány okiratát a komáromi egyház most tartott közgyűlésében készítette el.

— **Gróf Tisza István beszéde** még mindig foglalkoztatja az egyházi közvéleményt. Ez a közvélemény a Tisza szabadelvű felfogására nézve nem kedvező, még mi köztünk is akadnak olyanok, akik akaratlanul is a reakciók malmára hajtják a vizet és ezt teszi p. o. *Pesti Prot. E. I. Lap* is, amely 51. számában így összegezi a prot. hit és felvilágosodás legújabb irodalmát: „Gróf Tisza István beszéde, különösen annak a protestantizmus lényegével és a dogmákkal foglalkozó része nemcsak a mi részünkről, hanem mások részéről is kritikában részesült. A Sárospataki Ref. Lapok szerint „a dogmákkal szemben tulságosan szabadelvű állást foglal el“; — a Lelkészegyesület szerint az igazság talaját elhagyta, „a mikor a hitcikk jogosulatlanságáról táplált nem szerencsés nézetének adott kifejezést“; — az Evang. Óráló szerint „inkább rombolt, mint épített akkor, a mikor beszéde végén annak a szertelenségnek fogta pártját, hogy papokat, tanárokat, theologusokat föl kell hatalmazni saját külön hitnézeteiknek kathedrálról, olvasókörökben, sajtóban, szószéken való bátor hirdetésére“. Foglalkoztak a beszéddel a római katolikusok is (Alkotmány, Egyházi Közlöny, Religio), védvén természetesen a dogmákat és hirdetvén a protestantizmusnak dogmatlan belső ürességét. Sőt még a zsidók sem hagyták szó nélkül a beszédet. Az Egyenlőség tiltakozott gr. Tisza azon állítása ellen, hogy az ó-testamentum Istene csak bosszuálló Isten, s reá mutatott arra a tényre, hogy a zsidók Istenének lényegében ott van a szeretet, a türelem és a megbocsátás is. — S ha összegezzük az elhangzott véleményeket, csak azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy még a legtanultabb laikusoknak is kényes dolog a theologia speciális kérdéseire nyulniok, mert könnyen megtörténhetik, hogy a legjobb szándék mellett is több kárt okoznak, mint hasznot“. A mint a fentiekből megállapítható, mind a protestáns, mind a katolikus mind az izraelita részről szelet vetett és irgalmatlan kritikát aratott a nov. 24-iki alkalommal tüntetőleg fogadott és a protestáns keretbe igazán beillő bátor beszéd. Ez a

viharos kritika, vagyis kritikai vihar azonban indokolatlan. Még a kath. részről is, mert itt nem egyik vagy másik egyház elleni támadásról, nem specialis egyházi dolgokról; hanem egy emberünk minden körülmények közt érdekes s minden önálló művelt embert megillető egyéni felfogásának körvonalozásáról volt szó. A gróf Tisza István fölfogása a legszabadabb és a legkonciliánsabb. Sem a kath., sem a zsidó egyház ellen nem irányul, protestánsnak pedig határozottan protestáns. Miért hát ez a nagy felzudulás? Vagy már Magyarországon bizonyos csalhatatlan körök jóváhagyásának kinyerése nélkül még gondolatainkat sem szabad kifejezni? S miért különösen a prot. sajtónak mukkersége, különösen olyan dologban, a melyre nézve alapjában gróf Tisza Istvánnak van igaza?

— **A debreceni egyetem.** Dr. Matolcsy László felső leányiskolai tanár egészen új oldaláról világítja meg a debreceni egyetem kérdését. A mint olvasóink jól tudják, mi első sorban a most megkezdett bölcseleti szakot óhajtjuk befejezve látni, ezt a szakot is csak a történet-nyelvészeti részre. A természet-matematikai csoportot pedig egyelőre figyelmen kívül hagyánk. Nem azért, mintha akár a teljes egyetemet is nem szeretnénk. A mi a debreceni egyetemet illeti, nekünk minden kellene, egyszerre kellene. Azonban első sorban a lehetőséggel és az elkerülhetetlen szükséggel muszály elszámolni. Épen ezért mi mindenekelőtt és pedig a jelen iskolai év folyamán a történet-nyelvészeti szak teljessé tételéhez szükséges 3 tanszék felállítását követeljük, mert ezek nélkül az eddigi áldozatok is mind hiában estek és a 7 tanár mellett hallgatókat nem kapunk. Most a dr. Matolcsy László cikkéből arról győződünk meg, hogy a debreceni gazdasági akadémia bevonásával (ha a 3 hiányzó tanszék a kerület felállítását) a tanárképzés az összes szakokra megindítható, mert a természetrajzi és természettani szakokba szükséges gyűjtemények, külön laboratóriumok a nagy hirű és mintaszerűen felszerelt debreceni gazdasági akadémiában mind megvannak. Egyedül az elméleti részek ellátásáról kell gondoskodni s erre ott pénz rendelkezésre áll. Szerencsés gondolatnak tartjuk a gazdasági akadémia bevonását s mind a két részre nagy jelentőséget tulajdonítunk annak. A természetrajzi szakos tanárjelöltek gyakorlati képzést is nyernének, a gazdasági akadémia pedig egyetemi fakultás lenne. És hol lehetne nagyobb sújja a gazdasági egyetemi fakultásnak, mint éppen itt Debrecenben? A kassai is ilyen módon tervezik az egyetemet, de Kassán még a mostani gazdasági akadémia is fényűzésnek látszik, míg itt egy teljes gazdasági egyetem is helyén lenne.

— **Kálmán Farkas siremléke.** Néhai való jó Kálmán Farkas sirját megakarják jelölni a gyomaiak. Ide vonatkozzék a következő értesítést és meghívót vettük:

„Harmadik esztendeje mult már el annak, hogy a nagy zeneköltő, Kálmán Farkas, kit földi életében nekünk adott a Gondviselő Isten, jeltelen sirjában pihen.

a mi temetőnkben! Békésvármegye közönsége már két esztendővel ennek előtte megmozdult, hogy leróvja a a nagy férfiu iránt a kegyelet adóját s Gyuláról 224 K 29 fillért küldöttek át hozzánk, hogy megépíthessék az emlék, mely hirdesse a késő utódoknak is, hogy hol nyugsznak a kuruckor zeneköltészete nagy buvárlójának porrészei. Mi is részt kívánván venni e reánk háramló kegyelet kötelességből, elhatároztuk, hogy 1909. évi december 30-án, nagyevü vendégek szíves közreműködésével e nemes célra Hangversenyt rendezünk s erre a nagy közönségnek minden tagját egyforma igaz szeretettel hívjuk meg. A nagy zenetudósnak szíve telze volt mindenek iránt szeretettel, bennünket is ez az érzés vezessen, mikor ő róla megemlékezünk. Gyoma, 1909. december 12. A rendezőség." 1. Bercsenyi induló. Zenéjét szerezte Kálmán Farkas, férfikarra átirta Illéssy Gyula. Énekkar. 2. Megnyitó. Tartja Harsányi Pál. 3. Dalok. Hegedűkísérettel éneklő: Major Simon dr. 4. A zsoldáros pap. Költemény. Irta és felolvassa: Kató József. 5. a) Ifju Werner bucsuja, a „Säckingeni trombitás" c. dalmüből. b) Canadai dal. Éneklő Zsigmond Ferenc, zongorán kíséri Kiss Anna urnő. 6. Beszédet tart: Eötvös Károly országgyűlési képviselő. 7. Jézus karácsonya. Költemény. Irta Dombó Béla. Szavalja Szilágyi Erzsike. 8. Kuruc nóták. Kálmán Farkastól. Éneklő Zsigmond Ferenc, zongorán kíséri Kiss Anna urnő. 9. Magyarok születés. Melodráma. Irta és szavalja zenekarkísérettel Dombó Béla. 10. Toborzó induló. Irta Kálmán Farkas, zenekarra alkalmazta Hajdu Béla. Zenekar.

— **Kálvin-estély Püspökladányban.** F. hó 19-én d. u. 5 órakor tartotta meg a püspökladányi ref. egyház a tél folyamán több ízben tartandó ez évi első vallásos estélyét. Tekintettel arra, hogy az egész református világ ez évben Kálvin János születésének 400 ik évfordulóját ünnepli, ezen estély is az ő szellemének s emlékének volt szentelve. A magas színvonalon álló estélyt Kiss Ferenc ref. lelkész nyitotta meg. Lelkes, szép megnyitó beszédeben rámutatott arra, hogyan áldozhatunk méltóképpen Kálvin szellemének: ha életünket Kálvin szellemével megegyezőleg rendezzük be, pusztán egyszerűséggel, Isten iránti mély alázatossággal.

Utánna a vegyeskar Sztáray Mihály régi egyházi énekét, „Uram mért állasz távol“, adta elő szépen felgova és kidolgozva.

Kálvin Jánosról igazán szívet, lelket lebilincselő előadást tartott Nagy István kisujszállási ref. lelképásztor. Előadásában különösen kiemelte, hogy mit köszönhetünk mi magyarok Kálvin Jánosnak. A tartalomban, előadásban gazdag és szép előadást a közönség a legnagyobb élvezettel hallgatta.

Szintén kiemelkedő pontját képezte ez estélynek Bélyeky Lajos hajduszoboszlói lelkésznek a genfi Kálvin-templomban a 400 éves Kálvin-ünnepélyen előadott „Gályarabok éneke 1674“-ből. Utánna a „Rákóczy Ferencz imáját“ énekelte el szép csengő hangján. Szereplését valóban „csak hódolat illeti és nem bírálat.“

Igen szépen szavalta el Kozma Andornak „Ki

volt Kálvin?“ c. költeményét Németh Károly debreceni hittanhallgató.

Sárosi Antal ref. kántor vezetése mellett Sz. Nagy József „Ima“ c. darabját énekelte el a vegyeskar.

Végül a 70-ik dicséret 7-ik versét énekelte a közönség. Ezzel a minden tekintetben szépen sikerült estély véget ért.

Csak üdvözölni tudjuk Püspökladány kiváló lelkipásztorát, Kiss Ferencet az ily vallásos estélyek rendezéséért, hogy ez által is élesztgeti a hivek lelkében a vallásos hitet, a kálvinista öntudatot.

— **Gyászrovat.** A kolozsvári református theologiai fakultás előjárósága és tanári kara fájdalommal tudatja, hogy az intézet buzgó gondnoka, terebesi Hory Béla, Kolozsvármegye ny. árvaszéki elnöke, a kalotaszegi egyházmegye gondnoka, több hazafias és irodalmi egyesület és közgazdasági intézet vezérmunkása, fakultásunk ügyeinek gondoskodó tanácsosa, ifjuságának pártfogó támogatója folyó hó 20-án, délután 2 órakor az Urban elhunyt. Hült tetemeit folyó hó 22-én, dél előtt 12 órakor a Kossuth-utcai gyászháznál tartandó ima után fogjuk — rövid bucsuvétel mellett — a kolozsvári köztemetőben levő családi sírboltba örök nyugalomra helyezni. Emlékezete áldott! Kolozsvár, 1909. december 21. A theologiai fakultás előjárósága és tanári kara.

— **Adomány a m.-szigeti ref. főgimnáziumi Internátusra.** Gr. Degenfeld József egyházkerületi főgondnok ur 500 koronát adományozott Internátusunk ujjaépítésére. A fenkölt szellemű főúr ez áldozatkészsége egy újabb levél a jótékonyágnak ama koszorújában, melyet egyházi és iskolai ügyekben kifejtett, lelkes buzgalmaért homloka köré fonhatunk. A nemes lelkű főúrnak ezuton mond köszönetet nagybecsü adományáért a m.-szigeti ref. főgimn. Internátus Gyűjtő Bizottsága.

— **Békési hírek.** *Uj választás.* Folyó hó 16-án volt meg a régen várt presbyteri gyűlés, melynek a lelkészmeghívás tárgyában kellett volna dönten.

Olvastatott az egyházkerületi bíróság ítélete, mely a Nyárádi László választását másod fokon is, tehát véglegesen megsemmisíti. Ezzel kapcsolatban olvastatott esperes felhívása, hogy a presbyterium a papválasztáshoz szükséges intézkedéseket tegye meg. Hidvégi Gábor kurátor indítványozza, hogy mivel nála többen mondták, hogy Nádházy Bertalant kéne meghívni, a presbyterium mondja ki, hogy a választás mellőzésével meghívja papnak. Szatmári Gábor és Darányi Sándor melegen ajánlják ez indítvány elfogadását. Dr. Török Gábor ellenzi a meghívást, mert arra nincs meg presbyteriumnak az erkölcsi alapja, a választó közönség tulnyomó részében megnyilvánuló bizalom, de magában a presbyteriumban sincs meg a megfelelő többség.

Névszerinti szavazás után a jelentevő 44 presbyter közül 25 szavazott a meghívás mellett, 16 ellene, 3 nem szavazott, így az absolut többség — lévén 67 presbyter — nem lett meg, a meghívás elmarad; az esperes megkerestetik a pályázat meghirdetése iránti intézkedésre.

A folyó év végén kilépő presbyterek helyére az új választást folyó évi december 28-ikára tűzte ki a presbyterium. A választás kéi bizottság előtt lesz és

pedig a Király Dávid féle iskolában az I. II. III. és VI. ker., a Váry Ilona fele iskolában a IV. V. VII. kerületi választók szavaznak.

Választandó lesz 2 gondnok, 15 presbyter, 15 póttag és egy tanárpresbyter.

Az egyház szavazó ivatek nyomtat, azokat a jogosultak a gondnoki szobában átvehetik, azonban bármi-féle más iven is lehet szavazni.

A költségvetés levétegett a napirendről és egy külön közgyűlés tárgyaúl fog kitűzetni.

— **Nyugta és köszönet.** A belényesujlaki ref. egyház részére újból a következő segélyeket vettem, miket ezennel nyugtázok. Hajduszováti ref. egyház küldeménye 2 kor. Fenesi egyház gyűjtése 14 kor. Hajduhadházi egyház adománya 4 kor. Sonkolyosi lelkész Tóth János ur adománya 2 kor., sonkolyosi egyház gyűjtése 10 kor. 96 fillér. Acsuti egyházé (más egyházkerület) 3 kor. 80 fillér. Kőtegyáni községi előljáróság adománya 4 kor. Békéssámsóni egyházé 5 kor. Tahitófaluasi egyház (más egyh. ker.) 3 kor. Debreczeni ref. egyház adománya 20 kor. Dézsi egyházé 4 kor. Biai egyházé (más egyh. ker.) 2 kor. Nagykőrösi egyházé 5 kor. Füzesgyarmati egyházé 2 kor. Kiszajlás város 10 kor. Kőlyi egyház 2 kor. 80 fillér. Büdszentmihályi egyház 2 kor. Debreceni tanítók adománya tek. Sáfány László ig. tanító ur utján 37 kor. 40 fillér, összesen 133 kor. 96 fillér. A nemes lelkü adakozók és gyűjtők fogadják jóságukért ugy a magam, mint egyházzam részéről hálás köszönetünket. Belényesujlak, Bihar-megye, 1909. dec. 21. *Sipos János*, református lelkész.

— **Hibaigazítás.** A lapunk 51-ik számában megjelent „Adventben“ című versbe, több értelemzavaró sajtóhiba csuszott be. Kijavítjuk a következőkben:

Az első versszakasz 2-ik sora így olvasandó:

„Ki *uj* söt ömleszt a világba.“

A második versszakasz 3-ik és 4-ik sora így:

„Az idvezítő édes, szép *menny*
Moly ette ruhaként tépve szét.“

A harmadik versszak 5-ik sora így:

„*Szük* a föld, a légbe repdes fel.“

A nyolcadik versszak 4-ik sora így:

„Ocsudván a *szertelenség*ből“

A kilencedik versszak 3-ik sora írásvesszőjel nélkül egybe olvasandó.

A tizedik versszak 2-ik sora így:

„A *só iz* nem hathat egész be.“

Az aláírás így: „*Nagyrabén*.“ S a név előtt: *F.*

— **Gyászrovat.** Mély megihletődéssel vettük a fájdalmasan lesújtó gyászhirot, mely a Boros Mihály sarkadi reform. elemi iskolai tanítónak f. hó 12-én, életének 61-ik, boldog házasságának 34-ik, tanítói működésének 39-ik évében hosszas és kínos szenvedés után történt elhunytát tudatta velünk. Nem vezér, de kitartó, bátor közkatona volt ő, aki a tanítóság jogos érdekeinek kivívásánál mindig a harcoló tábor első soraiban küzdött. Jól kiérdemelt nyugdíját, melyet pár héttel előbb utalványoztak, fájdalom már nem élvezhette. Temetése f. hó 14-én délután 2 órakor, Sarkadon a közönség és a kartársak impozáns részvételével ment végbe. Balogh Ambrus esperes tartott a tanítói munkásságot méltató

gyönyörű beszédet, míg a temetőben Szabó Lajos tanító-egyesületi elnök bucsuztatta el az elhunyt tanítót barátai s kartársaitól. Nyugodjék békével!

— **Debrecen területe, népessége és vallása.** A város belső területe 3,845 hold. Külső terület 162,726^{1/2} hold. Összes terület 166,571^{1/2} hold. Négyszög kilom. 65^{65/100}. A házak száma: A belső területen 6.195. A mezőségen 1,369. Az erdőségen 369. — Összesen: 8,131. *Lakosság:* Polgári lakosság 72,351. Katonáság 2,655. — Együtt 75,006. *Vallásra nézve:* Református 52,282. Róm. kath. 13,258. Izraelita 6,192. Gör. kath. és gör. keleti 2,194. Ágost evang. 1,009. Unitárius 43. Egyéb felékezetűek 28. — Összesen 75,006 az 1900. évi népszámlálás adatai szerint. Azóta a lakosság száma elérte a 80,000-et. Érdekes volna tudni, hogy az egyházak tagjai miúő terheket viselnek. A reformátusok az állami adó 10%-át és a család adót. A róm. hatholikusok egyházi terhet nem viselnek. Az izraeliták közt 987 egyházi adófizető volt. Ezekre összesen 37,340 korona kultusz és 3869 korona iskolai adó vettetett ki. A hitközség költségvetése 121,300 koronában irányoztatott elő, melyből egyházi célokra 77,500 kor., iskolai célokra 44,000 kor. fordított. A hitközség ez évben a III osztályu polgári leányiskolát IV. osztályuá fejlesztette. A hitközség két templomot és két iskolát tart fenn.

— **Adócsökkentési segélyt nyertek a tiszántuli egyh. kerületben:** Vámospéres 2076 k 52 f, Balmazújváros 2930 k 13 f, B.-ujváros-németi 2892 k 43 f, Büdszentmihály 844 k 46 f, Tiszapolgár 388 k 86 f, Szernye 2753 k 29 f, Tiszavid 344 k 43 f, Vámosatya 2490 k 86 f, Zápszony 1730 k 45 f, Mátyus 1196 k 44 f, Mezőkaszony 546 k 19 f, Mezőgeese 696 k 11 f, Rafajnaufalu 2171 k 20 f, Nagybégány 1351 k 75 f, Bótrágy 2548 k 80 f, Csaroda 2122 k 67 f, Csonkapapi 2575 k 57 f, Gáz 2610 k 78 f, Jánd 1725 k 05 f, Balazsér 1031 k 14 f, Beregrákos 1829 k 26 f, Beregsom 2824 k 48 f, Orosháza 871 k 88 f, Füzesgyarmat 4817 k 38 f, Békésszentandrás 1668 k 41 f, Gadoros 563 k 68 f, Hertelendifalva 659 k 73 f, Resica 727 k 97 f, Szenthelena 413 k 81 f, Bunyaszegszárd 956 k 24 f, (a lelk. állás betöltése esetén) Szakulya 1059 k 22 f, Füzes 368 k 10 f, Bojt 753 k 39 f, Csökmő 2115 k 84 f, Darvas 822 k 98 f, Sitér 1772 k 86 f, Hegyközsáldobágy 999 k 37 f, Hegyközpályi 1166 k 70 f.

— **Ingyen könyv házinyltanyesztésről.** A Házinyltanyesztők Országos Szövetsége (Audapest, Csillaghegy) a házinyltanyesztés népszerűsítése érdekében minden érdeklődőnek ingyen küldi meg a most megjelent ismertetőjét a nyultanyesztésről, amelyből bárki annyira megismerheti ezt a hasznos gazdasági mellékágot, hogy maga is belefoghat a jövedelmező tenyésztésbe. Ezt a kezdést is megkönnyíti a Szövetség azzal, hogy jó tenyésztő anyag beszerzését közvetíti, sőt vagyontalanoknak ingyen is ad. A házinylak vágását és gereznájus gyűjtését a Szövetség Csillaghegyi telepen, valamint husuk árusítását a Központi Vásárcsarnokban megkezdtek; a termékek tehát bármely mennyiségben értékesíthetők.

— A „Vasárnapi Ujság“ december 19-iki száma főleg művészeti eseményekkel foglalkozik. Bemutatja gróf Andrassy Dénes krasznahorkai képtárát, az ujonnan alakult Művész-ház kiállítását, a zágrábi magyar műkiállítást, régi magyar faragásokat. Egy érdekes képsorozat a melillai harcok teréről ad jeleneteket, gróf Vay Péter cikkével. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Bodor Aladár és Nagy Zoltán verse, Erdős Renée novellája. Egyébb közlemények: színházi cikk, Bulyovszky Lilla arcképe és nekrológja, képek az angol suffragettek tüntetéséről, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyed évre négy kor. a „Világkrónika“-val együtt négy kor. 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. kerület., Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— Rieger Ottó kir. udvari orgonagyáros ebben az évben (1909-ben) is az előzőket szinte tulszárnyalva a következő helyekre szállított orgonákat, vagy vett fel újabb megrendéseket: 1. Kiskörös (21 vált.), 2. Erdőszelestény, 3. Csesztva, 4. Kassamindszent, 5. Ferzsó, 6. Doboz, 7. Proszék, 8. Berzevice, 9. Petzéc, 10. Knyazsa, 11. Küllő, 12. Zsitvaujfalu, 13. Abaujszántó, 14. Alsószépfalu, 15. Felsőszépfalu, 16. Papos, 17. Csap, 18. Dany, 19. Balatonmagyaród, 20. Sopronudvari, 21. Pinkamiske, 22. Iványos, 23. Cinkota, 24. Nagyróna, 25. Pajor, 26. Felsőözor, 27. Alsósáp, 28. Jálna, 29. Zagyvaszántó, 30. Kispeleske, (református) 31. Szigetbecse, 32. Budakeszi, (16 vált.) 33. Palánka, (16 vált.) 34. Lakfalva, 35. Eelsőszalatna, 36. Gégény (református), 37. Ránk, 38. Nagyvárad, 39. Kőszeg, 40. Kántorjánosi, (16 vált. református) 41. Jászszentlászló, 42. Sebespaták, 43. Pajmok, (21 vált.) 44. Mezőmehes, 45. Kajata, 46. Pákoz, 47. Barsszklenő, 48. Budapest, (Erzsébetvárosi orgonaátépítés), 49. Bártfa, (Egyedtemplom 32 vált.) 50. Budapest, koronázási Mátyá-templom (Király orgonája) 51. Mátyásföld, 52. Szoroksány, 53. Kende, 54. Tizseny, 55. Bányvölgy, 56. Budapest (Kőbánya református 26 vált.) 57. Zámoly, 58. Budapest (Salon orgona) 59. Asskürt, 60. Ujvidék, 61. Tóváros, 62. Veszprém (szekesegyház 26 vált.) 63. Nyiregyháza (evang. templom 30 vált.) Az itt felsorolt helységekbe szállított orgonák mindegyike a legjobbnak elismert és kitűnően bevált pneumatikai csőrendszer kivitelben készültek és készülnek. A rendeltetésüknek átadott orgonák közül különösen kiemeljük a koronázási Mátyá-templom orgonáját, amely alkotás ezidőszerint hazánk legnagyobb orgonaműve és 80 változattal villanyerőre van berendezve; továbbá szíves örömmel említjük fel a bártfai templom hatalmas orgonáját, amely szintén mint remek orgonamű egyike ama legsikerültebb alkotásoknak, amelyek méltán sorozhatók az uvidéki és a kiskörösi evang. templom orgonái.

Ime rövid, egy esztendőről szóló kimutatást főleg azért mutattuk be olvasóközönségünknek, hogy mindenkinek alkalma nyíljon bepillantást tenni abba, hogy a Rieger cég iránt táplált fokozott bizalom szeretettel foglalkoztatja ama faktorokat, akiknek gondjaira van bízva egy-egy orgona megrendelésének feletti gondolkodás. Erre pedig a tapasztalás vitte rá az érdekelt

tekett, hogy egy-egy új orgona építésével vagy átdolgozásával szemben a Rieger-céget keressék fel, mert meggyőződhetett minden hozzáértő, hogy ez a cég még a legkisebb orgonával szemben is nem az ugynevezett sablonos gyári munkát adja ki a kezéből, hanem megadja annak a finom kidolgozása és nagy gondnal összeállított munkét és hogy minden egyes alkotását művészi szempontból határozza, mely kell, hogy annak magasztos voltaival legyen összeegyeztethető, miután épen egy-egy orgonával szemben ez szinte nélkülözhetetlen.

— A Jó Pajtás Almanachja. Az ifjúsága irodalomnak, mely ilyenkor, karácsonykor szokott legjobban föllendülni, az idén érdekes újdonsága van: a Jó Pajtás Almanachja, melyet Sebők Zsigmond és Benedek Elek, a lap szerkesztői szerkesztettek, s melyet a Jó Pajtás előfizetői egy csinos kis tárcanaptárral együtt ingyen kapnak karácsonyi ajándékkul. Az Almanach egy tiz ives kötet könyv, művészi színes címlappal, tömördek szép illusztrációval s az olvasnivalók egész tömegével. Sebők Zsigmond kedves mackó történetet irt bele, Benedek Elek mulatságos mesét, Tomcsányiné Czukrasz Róza nemes hangulatu szindarabot. Ezekon kívül az élvezetes elbeszélések és mesék egész sora van az Almanachban Rákosi Viktortól, Molnár Ferentől, Mauks Cornéliától, Moka bácsitól, több népszerű természettudományi cikk, utirajz, köszöntő versek, emlékkönyvbe való sorok stb. Az Almanachot kiállításának szépsége és tartalmának gazdagsága a legkiválóbb ifjúsági könyvek sorába emeli. A tárcanaptár zsebbe való ügyes formátumban nemcsak naptári részt ad, hanem rovatokat a kis diákok följegyzései számára, a hova beírhatja tanárainak, tanulóársainak stb. névsorát. Az Almanachot és a tárcanaptárt, mely a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, a Jó Pajtás-nak nemcsak eddigi, de újévkor belépő új előfizetői is ingyen kapják. Mint nagyon alkalmas karácsonyi ajándékot, a kettőt együtt 3 koronáért bárki megveheti bármely könyvkereskedésben.

— A „Vasárnapi Ujság“ karácsonyi számával kapják az előfizetők a nagyszabásu karácsonyi albumot, négy színes melléklettel, egy műlappal, zene-melléklettel. Az albumba Mikszáth Kálmán, Szikra, Berck Árpád, Pekár Gyula, Ady Endre, Szivos Béla, Fröhlichné, Kaffka Margit irtak novellákat, Palágyi Lajos drámai költeményt, Kvassay Ede regényt, Vargha Gyula, Szabolcska Mihály, Zempléni Árpád, és Szász Béla verset. E mellett megjelent a „Vasárnapi Ujság“ rendes száma is érdekes képekkel Honoluluról, Bournville angol kertvárosról, a Nemzeti Szalon téli kiállításáról, a Saharáról, az elhunyt s az új belga királyról, a Nobel-díj nyerteséről. Olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Szabolcska Mihály és Endrői Sándor versei, Balla Ignovellája, Gineverné Györy Ilona cikke, Alexander Bernat színházi-tárcája stb. Egyébb közlemények: Garay Ákos művészi rajza, Roskovics Ignác festménye s tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyed évre négy kor. A „Világkrónika“-val együtt négy korona 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. kerület., Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Pályázat

Egyházam, beteges tanítója mellé segéd-tanítót keresek, törvény által előírt fizetéssel. Pályázati idő 1910. jan. 15. Hely azonnal elfoglalandó.

Tiszacsécse, 1909. december 20.

Turóczy Gyul
ref. lelkész.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Lengyel Samu

kalap- és uri divat üzlete
Debrecen, Piac-u. 43.

Eredeti angol és hazai gyártmányu,
valamint a világhírű BORSALINO

K | A | L | A | P | O | K.

Házilag készült férfi ingek,
gallérok és nyakkendők!!!

Férfi divat különlegességek

☞ Olcsó, de határozott árak. ☜

Lelkészeknek és egyházi tisztviselőknek
5 százalék engedmény.

Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

Hódmezővásárhely.

Az „Országos Lelkész-Egyesület” című hetilap 1909 május 1-sei számában cégekről megjelent ajánló sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kéréssem van lelkész társaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg Szántó József Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhám Szántó ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kívánni valót. A kelme finomságát tekintve is állithatom, hogy a ruhát a Szántó ur által adot minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon félek, hogy több mesterekkel készíttetve, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg Szántóval készíttessünk: aki amellet szakavatott és a pusztán levélbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat áldozott a ruha stilszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszekrényben a debreceni főiskola muzeumában helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyosságát.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes dísz papi öltöny (minta öltöny a debreceni akadémia muzeumában van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegesen tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó József

papi-, uri- és egyenruha
szabó.

TELEFON 701.

Mindennemű felsőruhák festését, tisztítását; gallérok, kézelők mosás-vasalását a legszebben eszközözi

Debrecenben,
Arany János-utca 10.

Koncz József

gőzerőre egész ujonnan berendezett kelmefestő és vegyszeti ruha-
tisztító intézete.

Fióközlétek:
Batthyány-utca 2. — Vár-utca 3.,
a Zenede kisépülete udvarában.

TELEFON 701.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piac-utca 23. sz

Fegyvertöltény-hüvelyek:

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düchez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekkel való újra szerelést és vertvas-harang állványokat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kiöntetve.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi
drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeres Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gummia rukban sérvköttőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

Karácsonykor.

Ne bántsatok érte,
Hogy a karácsonyt én
Nagyon szeretem . . .
Hogy erről szól legtöbbet énekem !

Édes csodaérzés
Készlet leborulnom
A jászolfára,
Valami oda von hozzája !

Tán a szegénységnek
Megdicsőülése,
Szent glóriája . . .
Gyermekkori kis házunk tája !

Vagy a szeretetnek
Mely rajta elárad
Szent melegsége . . .
Gyermekkorom ezer emléke !

— Nézem Máriának
A jászolbölcsőre

Ráhajlását . . .
S mintha már láttam volna mássát !

Nézem Máriának
Nehéz szegénységét,
Busz mosolygását . . .
S mintha már láttam volna mássát !

A zengő zsoldárok,
Kies Bethlehemnek
Hímes mezőin :
Nekem mind régi ösmerősim !

Bethlehem mezője
Volt ilyenkor mindig
Ami kis házunk . . .
A legjobb angyal járt minálunk !

Óh nekem Karácsony
Családi ünnepem,
Multam világa,
Emlékezés édes anyámra !

Szabolcska Mihály.

Gondolatok a nagy estén.

Mintha különös fényben ragyogna ma estén az égbolt... Mintha égi dallam szent harmóniája kelne lágyan, melegítően, szeretetre hevítően, a hideg légen át... Mintha a ragyogó csillagok közül kiválna egy, a legragyogóbb s beszédes fényvel, vonzó varázsszal indulna, vezetne, kényszerítene, távol kelet fele... Mintha tulvilági lelkek szárnyuhogása bűvös örvénybe szédítené a lelket, aztán vinné magával, — felfele... Karácsony esteje van.

„Nyisd meg uram szívünket,
Hogy szállásul adjuk
S Jézust befogadjuk
Abba, mint vendégünket!...“

Megpróbálom látó lelkem elé állítani az ember eszményét, amint maga az égi atya felmutatta jóelőre, megbízott prófétája által. „Ime szolgám, a kit gyámolítok; az én választottam, a kit szívem kedvel; lelke-met adtam öbelé, törvényt beszél a népeknek. Nem kiált és nem lármáz és nem hallatja szavát az utcán. A megrepedt nádat nem törí el, a füstölgő belet nem oltja ki, a törvényt igazán jelenti meg...“

Én, az Ur, hivatalok el igazságban és fogom kezdet és megőrizlek és népek szövetségévé teszek, pogányoknak világosságává! Hogy megnyisd a vakok szemét, hogy a foglyot a tömlőczből kihozzad és a fogházból a sötétségben ülőket... A régiek ime beteltek és most ujakat hirdetek; mielőtt meglennének, tudatom veletek! Igy szól Jáhve, Ezsiás által...

Nekünk már messze hátunk megett vannak, amelyek akkor a messze jövőben csillámlottak...

Látjuk-e úgy... látjuk-e olyannak?... a hogy és a milyenek az Ur felmutatta előre!...

A lelke-met szárnyára veszi a képzelet s mintha eltűnnék a tér és idő, szemeim előtt népek vonulnak el; keresem a *mintát*, ezt a *mintá-lelket*, a kit felmutatott jóelőre a Lélek.

Látok én is.

Ime az Ur alázatos, gyöngéd, nagytehetségű szolgája. Megjelenésében semmi feltűnő, semmi világ-szerinti kimagasló, semmi láрма, semmi kürtölés, maga ajánlása, dicsőítése. A mit az emberek nagyságnak, feltűnőnek, kimagaslónak tartanak, — abból Órajta egy vonás sincs. Hanem van rajta egy más vonás, egészen új jelleg: a felemelő, alkotó, ujjászülő erő. Csodálatos termékenyítő, lelki erő. Nem ártó, rontó, jajt fakasztó nagyság, — hanem jajtcsillapító balsam. Nem száguldó vihar, lepaskoló zápor, hanem nevelő harmat.

„Ime az én választottam, a kit szívem kedvel.“

Szokatlan jelenség még ma is, a ker. világban is. Hát még azon időben, midőn Ezsiás élt! Nem ilyenek látta az a nép, Jáhve választottját!... De hát, majdnem kétezer éve, hogy az előre megígért Jáhve szolgája, csakugyan eljött, élt, munkált, — az volt, *akinek* Jáhve előre felmutatta és mégis... holnap ezer és ezer ker. templomban fog felzendülni a karácsonyi ének, a karácsonyi hála; felmutatják a vallás szolgái Jáhvenak szelid, alázatos, gyöngédszívű szolgáját, *buzdítva* a hívők millióit példája követésére... és mégis!... **Hány** éve már, hogy így ünneplik, hogy így buzdítanak s ezek között a buzdítók között is, az egyház papjai között is, hányan utánozzák vajon, a szelid, a szegény, az alázatos Jáhve-szolgát, a ki a törekeny nádszalat

el nem törte, a füstölgő belet el nem oltotta; hanem támogatta az erőtlent, tiszta lángot adott a tudatlanság és bűn füstölgő lelkeinek!... Hányan utánozzák, *mint életeszményt*, holott pedig erős esküvéssel is példája követésére esküdtek: „isten engem úgy segítjen!“ S ha aztán csakugyan *úgy* segíti, — szabad-e, illik-e zokszóra nyitni szánkat?!... És nem a *főpapok* kezére, lelkére tapad-e, idők folyamán, a legtöbb kiontott vér! Nem üvölt-e még ma is a papi átok?!... Nem ezek tördelték-e ki — nem törekeny nádszalat, hanem hegyi cédrusokat, elgázoltak tápláló vetéseket, viruló mezőket!... Eloltottak — nem füstölgő beletet, hanem az értelmi, erkölcsi világító lámpák tiszta fényét, még magát az isten evangéliomát is!... Alázatosság, gyöngédség, gyámolító szelidség helyett, hányak szívében gyult pusztító lángra a kevelység, gyűlölség, nagyra-vágyás, bujaság!... Csak a mára tekintsünk és itt magunk körül... Mikor ülte orgiáját jobban a cimkórság, előnevek kutatása, nemesség után lótas-futás, léha emberek előtt még léhábbak csuszás-mászása... mikor pedig a Jáhve szolgája beérte egy istálló jászolával s innen szállt lelke az égig!... Ki követi Őt? Ki vállal rokonságot egy jászolban születettel?... Még a papok között is, minden országban, minden felekezetben! Hát a nép között, elkezdve a legmagasabb tróntól, a pusztai kunyhóig!... S pedig ezek mind azt gondolták, hogy a Jáhve szegény szolgáját követik, az ő teremtő lelkének hódolnak, az ő nyomán haladnak s majd gazdag jutalmat nyernek Vele és Általa.

Oh minő képeket, minő borzalmakat lát a látó lélek, a Krisztus nevében, az Isten nevében, az örök irgalom nevében!... Ker. társadalmunk minő összevisszasága nyüzsg ma is, egymásra agyarkodó, pusztító tüzzel, a biborosok között is, a munkás zubbonyok alatt is, a szinarany hazafiak között is, a kik között sokan olyan áhitattal éneklük majd holnap, aranyos bolthajtások alatt: gloria in excelsis!...

Fordulj el, vágyó lelkem e képtől, ama másikhöz, a kit a próféta lát, a kit én is életeszményemmé választottam, a kit az Ur hívott el igazságban, kezét fogja, megőrzi, népek szövetségévé teszi és pogányok világosságává.

Ez az istenfia, a ki egyedül áll az örökélet mesgyéjén, hogy átsegítse a földi világ szűk börtönéből, ama lelkeket, kik Őbenne látják a szabaditást.

Ez a szabadító: — az alkotó erő.

Új fogalom az emberiség történetében.

Olvastam az emberiség történetét. Ma már a föld alól is kikeresi a kutató emberi ész és türetnes szorgalom, az emberiség életére világot derítő bizonyosságokat. Krisztusunk születése előtt 4—6000 esztendőre biztos adatok vannak. Egyiptom előtt Babilon, Ninive, a Szumirok és Akkádok kiásott kövei, cserépei, papiruszai, ákombakomai, mintha a Krisztus felkiáltását visszhangoznák: ha az emberek elnémulnak, — a kövek fognak kiáltani. Az emberi gondolkodás bizonyosságai valóban megszólalnak köveken; még a mindennapi üzleti élet tényei is: számlák, nyugták, megbízások, ipari és kereskedelmi okmányok, a csekk és kliring-rendszer ősei, — mind elbeszéli a régi idők embereinek lelkét, szívet, vágyait, törekvéseit s mintegy lelkünk előtt újra elvonulnak. Olvastam ezekről s ezekben, mint tükörben, láttam az embert. Kerestem a karácsonyi szülőthöz hasonlót. Megvallom, hogy a régi idők emberének lelkében is élt az Isten. Én láttam, hogy élt, működött s működése nyomán sohasem halt ki a nemes, gyön-

géd érzés az ember szívéből. A legvadabb hódítók szívében is megrezdült egy-egy érző ideg. Vallástanítók, államférfiak, hazafiak, emberbarátok — a legsötétebb korban is voltak, éltek, működtek. Az özönvíz mindent elborító szennyes hullámai felett is feltűnt a reménykeltő szivárvány, a békeolaját hozó galamb!... De mennyire más Az, a kiről Jáhve így nyilatkozik: ime szolgám, a kit gyámolítok; az én választottam, a kit szívem kedvel! Lelkemet adtam Őbelé, törvényt beszél a népeknek!

A végtelen Hatalom végtelen gyöngédségét teszi felfoghatóvá, mintegy láthatóvá e prófétai látomány. Másrészt e hatalom átáramlását s ebből folyó magasztos föladatát annak az *eljövendőnek*.

Mi lesz a föladata?...

Szövetséget létesíteni a népek között, — világossággul lenni a pogányoknak, — megnyitni a vakok szemvilágát, — életre hozni a sötét tömlőcében ülőket!

„A régiak ime beteltek és most ujakat hirdetek!”
Melyek azok a régiak?

A hatalmasok szövetsége a népek ellen, a mely hatalmasok elrontották a népek békéjét, felbontották a népek szövetségét, irtó háboruba vitték egymás ellen, rabságban, tömlőcök mélységeiben sorvasztották, világtalanná tették a látót is, a maguk gögös felfuvalkodotóságukban egész népeket tartottak vak eszközü romboló munkájukra. És ilyen pusztító hatalmak előtt rettegett a világ s hódolt, *mint nagyoknak*.

Születni fog egy új hatalom: — az *építő szeretet hatalma*.

Uj ég és új föld születik. A Jáhve is más lesz ezután. Mert a szolgáról urára is ismerék. A szolgának adott utasításból, urának lelke szói. Ha a szolga: — dajkáló gyöngédség, ura még inkább! Ha a szolga: — népeket összekötő erő, — ura még inkább! Ha a szolga: — népek világossága, igazságban ítélő, fogságból szabadító, a gyengét erőre segítő, — ura még inkább! És a szolga céljában, munkájában, egész jellemében, egy új élet szerető istenére ismerék, kit így szólítunk:

Mi Atyánk!

A *féltékenyen szerető*, vas vesszejét letéve, a kegyelem palástját ölti fel s kezében a béke olajágával jelen meg.

„A régiak ime beteltek s most ujakat hirdetek.”
Lelkem magasba száll s keresi a *szavak lelkét*.

A bibliában minden szónak lelke van s egyesülve a gondolkodó lélekkel, megszületik az értelem.

A régi sok szenvedés, mind az *engedetlenség* átka. Az első pár felmondta az engedelmisséget s a kik jöttek, mind-mind az ütközés Kajin-bélyegét hozták. „Még anyádban voltál, már rugdalóztál ellenem!” — mondja Jáhve.

Most következik egy új élet: az engedelmisség s ebből származó nyugalom, béke, szeretet. S hogy ne legyen csak biztatás, csak szép tanítás: — ime jó az én szolgám, a ki *minta* lesz, a ki utat mutat, a ki az élet törvényét *nemcsak hirdeti* „szép hegedűszóban”, hanem *lészén Ut, Élet, Igazság*.

Légy üdvöz, igaz élet igaz utmutatója!... A ki asszonytól született, mint mi mindannyian; — a ki az emberi élet minden sorsát magadra vetted, hogy légy

igazán ember, a második Ádám... az engedelem gyermeke!

Karácsony-éjszaka van... a nagy, a szent, a lelket foglyul ejtő, csodás sejtelmeket támasztó, sötétségből égi fényt gyújtó nagy éjszaka... .

Az új fény: — istenünk szeretete. A bűnök mélységeibe is lehajló s abból is kisegítő gyöngéd, teremő szeretet!... Csak a dacos lelkek számára nincs menekvés... „megveri a hitetlent, szájának lehellelével!...”

„Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő *Egyszülöttét* adta váltságul, hogy *minden, valaki hiszen Őbenne*, el ne veszen, hanem örökéletet vegyen...”

A menyei magas égben
Istennek dicsőség légyen!...
Ki szentfiát küldi értünk,
Hogy megváltónk lenne nekünk!

Andrássy Kálmán.

Bibliai kép. Betlehemi pásztorok.

Lukács ev. II. 8—18.

Bethlehem mezején egyszerű pásztorok

Éji utra kelnek.

Megszólal az egyik: „Egy jászol-bölcsőnek

Kell lenni a jelnek,

Miről ráismerünk a nekünk született

Világ-megváltóra;

Igy mondá az angyal“ — mély gondolatokban

Elmélkednek róla.

És megtalálván a gyermeket.

A mit a menyei seregek

Felőle mondának nekik,

Hittel hirdetik;

S a kik hallják álmélkodnak felette:

Mi lön ma Bethlehembe!

... Egyszerű pásztorok késő utódai!

Hát ti tudtok-e ma oly hittel szólni?

Ám többel! — mert a hallgató ma más,

Elavult az az űs csodálkozás.

Igétek ma ha nem szül életet,

Bethlehembe ki megy tivéletek?

Körösladány.

Tóth József.

Felhívás.

Előfizetést hirdetünk a 30-dik évfolyamába lépő *Debreceni Protestáns Lapra* és felhívjuk mindazokat, a kiknek a haladás, az evangéliumi hit és a magyarság összetartása szívéükön fekszik, hogy e régi, kipróbált protestáns sajtó organum körül csoportosuljanak.

Hívjuk első sorban lelkészeinket, a kik közül a kerületbeliek úgy sem nélkülözhetik e lapot. Minden hivatalos hirdetések ebben adatnak közre, de ettől eltekintve is szükséges, hogy minden lelkésznek legyen a maga saját lapja és saját példánya. Még a nagy egyházak papjainak is, a kik most együtt járatják a lapokat s a kiket most tisztelettel arra kérünk, ne sajnálják ez elkerülhetetlen kiadást, sőt tegyék lehetővé azt is, hogy a lap, mind a presbyterium, mind a tanító testület részére is megrendeltessék.

Igy van ez már is több helyen szokásban és az egyház iránti érdeklődés felkeltésére az egyházi lap olvasásának már is jóeredménye mutatkozik. Így férünk lassanként szélesebb rétegekhez s így lesz hathatósabbá ez a fegyver, melyet oly vitézül forgattak régen eleink s a mely a mi kezeinkben meglehetősen kicsorbázott. De csak rajtunk mulik a dolog és egy kis jó akarattal ismét a közvélemény megteremtőjévé és hordozójává tehetjük lapjainkat. Hogy pedig a testvér egyházkerületi lapokhoz is hozzáférhessünk, a lelkész körök rendeljék meg együttesen ezeket is. Egy-két korona költség nem ront meg senkit, különben is az e címen kiadott költség többszörösen visszatérül az egyének is és a köznek is.

A nagytiszteletű esperes urak; a lelkész körök elnökei, a kiket e sorok útján mi is tisztelettel megkeresünk, — sokat tehetnének arra nézve, hogy a prot. sajtó megerősödjék és hatása is megsokszorozódjék. Most pedig nem vesz tudomást egyik kerület a másiktól, vagy iskolák szerint csoportosulnak a lapok olvasói és nem vesznek tudomást saját kerületökről sem. Arról pedig, hogy protestáns hatóságok és iskolák járassák lapjainkat, alig ábrándozhatunk. Az uniót beszéljük, de az uniót tényleg képviselő lapokat nem járatjuk. Ennek is meg kell változnia, nem szabad ezután ilyen szűkkeblűeknek lenni. S különösen nem szabad világi méltóságainknak és nagy vagyonu hiveinknek távol maradniok és a prot. sajtó, a prot. irodalom fentartását és ápolását egyedül a lelkészek vállaira háritaniok. Mert most ez történik s még egyházmegyei gondnokok is kimaradnak az előfizetők közül, arról pedig, hogy az egyházmegyei tisztviselők azok sorába belépjenek, nem is lehetett eddig beszélni. De ezután beszélnünk kell róla és rá kell szoktatni világi érdemes férfainkat arra, hogy nevük, állásuk, protestáns művelt magyar ember voltuk itt is többre kötelez. A prot. egyház ügyeivel e hazában minden magyar embernek foglal-

kozni kell és első sorban azoknak, a kik maguk is protestánsok. A protestantizmus sorsához a haza, a haladás és az emberiség nagy érdekei vannak fűződve. A tiszta magyarság legnagyobb része, 4 millió lélek tartozik hozzánk, ezek sorsa senkire se lehet közömbös dolog de ezek közül nem szabad lenni egynek se, a kire az ország, a haladás ügye közömbös lehetne.

A Debreceni Prot. Lapok bátran küzdenek ez érdekekért, a magyarság megépüléséért s abban a vallás egyenlőségért; a szabadságért, egyházaink, lelkészeink, iskoláink és tanítóink, hiveink és a társadalom jóllétéért és boldogságáért.

A magunk hitét és jogát nem hagyjuk, de más egyházak és felekezetek iránt türelmesek vagyunk; a protestáns egyházak között az uniót sürgetjük és a magyarság összetartását, szent egyetértését és békességét szolgáljuk. A haladásnak a reformoknak pedig mindenütt útját kívánjuk egyengetni. Szerintünk minden társadalmi alakulat ugyan azon eszközökkel tartatik fenn, amelyek folytán létrejött s minden egyháznak hünek kell lenni azon irányhoz, amelyben megindult. Mi a szabadság jegyében születünk és a reformok útjára léptünk. Ez uton kell tehát haladnunk tovább is.

Ez uton fog haladni a 30-ik évfolyamába lépő *Debreceni Prot. Lap*, melynek írói gárdájába legjobb erőink tartoznak s melynek zászlója alá, előfizetői közé teljes tisztelettel mindeneket hivatunk. S ezek közé kérjük teljes címedet is, kit eziránt különösebben is megkeresünk s kinek a D. Pr. L. egyik mutatványszámát most tisztelettel megküldjük.

Itt jelentjük ki azt is, hogy a lap előfizetési árai a régiek s hogy a teljes díjat mindenkitől egyformán kérnünk kell. Tekintettel a tetemesen emelkedett árakra kedvezményeket senkinek sem adhatunk. De méltánytalanság ellenszolgáltatás nélkül illet követelni és épen a prot. sajtótól, mely különben is erősítésre szorul. Olvasóinknak boldog ünnepeket kívánva vagyunk.

Debrecen,

tisztelettel

„*Debr. Prot. Lap*” szerkesztősége,
Dr. Ferenczy Gyula.

A *Debr. Prot. Lap* előfizetési árai:

Egy évre	12 K
Fél évre	6 K
Negyed évre	3 K

Havi előfizetések nem fogadtatnak el. Kongruások az előfizetést a kongruából is utalványozhatják.

Mindennemű hirdetés-díjak és előfizetési pénzek a kiadóhivatal címére, Nyomtató-utca 9. sz. küldendők.

A „*Debreceni Prot. Lap*”
kiadóhivatala.

Felhívás.

Előfizetést hirdetünk a 30-dik évfolyamába lépő *Debreceni Protestáns Lapra* és felhívjuk mindazokat, a kiknek a haladás, az evangéliumi hit és a magyarság összetartása szívéükön fekszik, hogy e régi, kipróbált protestáns sajtó organum körül csoportosuljanak.

Hívjuk első sorban lelkészeinket, a kik közül a kerületbeliek ugy sem nélkülözhetik e lapot. Minden hivatalos hirdetések ebben adatnak közre, de ettől eltekintve is szükséges, hogy minden lelkésznek meglegyen a maga saját lapja és saját példánya. Még a nagy egyházak papjainak is, a kik most együtt járatják a lapokat s a kiket most tisztelettel arra kérünk, ne sajnálják ez elkerülhetetlen kiadást, sőt tegyék lehetővé azt is, hogy a lap, mind a presbyterium, mind a tanító testület részére is megrendeltessék.

Igy van ez már is több helyen szokásban és az egyház iránti érdeklődés felkeltésére az egyházi lap olvasásának már is jóeredménye mutatkozik. Így férünk lassanként szélesebb rétegekhez s így lesz hathatósabbá ez a fegyver, melyet oly vitézül forgattak régen eleink s a mely a mi kezeinkben meglehetősen kicsorbázott. De csak rajtunk mulik a dolog és egy kis jó akarattal ismét a közvélemény megteremtőjévé és hordozójává tehetjük lapjainkat. Hogy pedig a testvér egyházkerületi lapokhoz is hozzáférhessünk, a lelkész körök rendeljék meg együttesen ezeket is. Egy-két korona költség nem ront meg senkit, különben is az e címen kiadott költség többszörösen visszatérül az egyének is és a köznek is.

A nagytiszteletű esperes urak; a lelkész körök elnökei, a kiket e sorok útján mi is tisztelettel megkeresünk, — sokat tehetnének arra nézve, hogy a prot. sajtó megerősödjék és hatása is megsokszorozódjék. Most pedig nem vesz tudomást egyik kerület a másiktól, vagy iskolák szerint csoportosulnak a lapok olvasói és nem vesznek tudomást saját kerületükről sem. Arról pedig, hogy protestáns hatóságok és iskolák járassák lapjainkat, alig ábrándozhatunk. Az uniót beszéljük, de az uniót tényleg képviselő lapokat nem járatjuk. Ennek is meg kell változnia, nem szabad ezután ilyen szükkeblüeknek lenni. S különösen nem szabad világi méltóságainknak és nagy vagyonu hiveinknek távol maradniok és a prot. sajtó, a prot. irodalom fentartását és ápolását egyedül a lelkészek vállaira háritaniok. Mert most ez történik s még egyházmegyei gondnokok is kimaradnak az előfizetők közül, arról pedig, hogy az egyházmegyei tisztviselők azok sorába belépjenek, nem is lehetett eddig beszélni. De ezután beszélünk kell róla és rá kell szoktatni világi érdemes férfainkat arra, hogy nevük, állásuk, protestáns művelt magyar ember voltuk itt is többre kötelez. A prot. egyház ügyeivel e hazában minden magyar embernek foglal-

kozni kell és első sorban azoknak, a kik maguk is protestánsok. A protestantizmus sorsához a haza, a haladás és az emberiség nagy érdekei vannak fűződve. A tiszta magyarság legnagyobb része, 4 millió lélek tartozik hozzánk, ezek sorsa senkire se lehet közömbös dolog de ezek közül nem szabad lenni egynek se, a kire az ország, a haladás ügye közömbös lehetne.

A Debreceni Prot. Lapok bátran küzdenek ez érdekekért, a magyarság megépüléséért s abban a vallás egyenlőségért; a szabadságért, egyházaink, lelkészeink, iskoláink és tanítóink, hiveink és a társadalom jóllétéért és boldogságáért.

A magunk hitét és jogát nem hagyjuk, de más egyházak és felekezetek iránt türelmesek vagyunk; a protestáns egyházak között az uniót sürgetjük és a magyarság összetartását, szent egyetértését és békességét szolgáljuk. A haladásnak a reformoknak pedig mindenütt útját kívánjuk egyengetni. Szerintünk minden társadalmi alakulat ugyan eszközökkel tartatik fenn, amelyek folytán létrejött s minden egyháznak hünek kell lenni azon irányhoz, amelyben megindult. Mi a szabadság jegyében születünk és a reformok útjára léptünk. Ez uton kell tehát haladnunk tovább is.

Ez uton fog haladni a 30-ik évfolyamába lépő *Debreceni Prot. Lap*, melynek írói gárdájába legjobb erőink tartoznak s melynek zászlója alá, előfizetői közé teljes tisztelettel mindeneket hivatunk. S ezek közé kérjük teljes címedet is, kit eziránt különösebben is megkeresünk s kinek a D. Pr. L. egyik mutatószámát most tisztelettel megküldjük.

Itt jelentjük ki azt is, hogy a lap előfizetési árai a régiek s hogy a teljes díjat mindenkitől egyformán kérnünk kell. Tekintettel a tetemesen emelkedett árakra kedvezményeket senkinek sem adhatunk. De méltánytalanság ellenszolgáltatás nélkül ilyet követelni és épen a prot. sajtótól, mely különben is erősítésre szorul. Olvasóinknak boldog ünnepeket kívánva vagyunk.

Debrecen,

tisztelettel

„*Debr. Prot. Lap*” szerkesztősége,
Dr. Ferenczy Gyula.

A *Debr. Prot. Lap* előfizetési árai:

Egy évre	12 K
Fél évre	6 K
Negyed évre	3 K

Havi előfizetések nem fogadtnak el. Kongruások az előfizetést a kongruából is utalványozhatják.

Mindennemű hirdetés-díjak és előfizetési pénzek a kiadóhivatal címére, Nyomtató-utca 9. sz. küldendők.

A „*Debreceni Prot. Lap*”
kiadóhivatala.

